Tallinna Linna
Keskraamatukogu
421 Tallinna Keskraamatukogu Wabaduse plats 4 Tallinn

Pärnumaa Teataja

Ilmub kolm korda nädalas: teisipäewal, neljapäewal ja laupäewal.
T[illegible] Rüütli tän. 47. Kõnetr. 3-23.
Talitus: H. La[illegible] trükikojas, Brackmanni t. 6. Kõnetr. 1-65.
Wäljaandja: Mihkel Hansen.
Wastutaw ja tegewtoimetaja: Hans Sumeste.

Üksiknummer 5 senti.
Tellimise hind 1935 a. peale:
1 kuu 60 senti,
3 kuud 1 kr. 75 „
6 „ 3 „ 30 „
12 „ 6 „ 50 „
Wälismaale 1 „ 20 „ ku:
Aadressi muutmine 15 senti.
Kuulutuste hinnad:
Üks millim. ühel weerul: tekst[illegible] 12 senti, kuulut. küljel 5 sent[illegible].

Wanapõllumeeste, asunikkude, riigirentnikkude ja wäikemaapidajate häälekandja.

Nr. 56. Neljapäewal, 16. mail 1935. a. 12. aastakäik.

Lasterikaste perekondade emad Kadrioru lossis 12. mail.

See ülesmõte on tehtud pühapäewa õhtul Kadrioru lossis, kus lasterikaste perekondade emad olid walitsuse külalisteks. Keskel istuwad ülemjuhataja kindral Laidoner ja ministrid ühes peaministri asetäitja K. Eenpaluga. Nende ümber kogu riigist Tallinna saabunud lasterikkamate perekondade emad.

Aupauk wõi surma.

Werine sündmus Wilo wallas.

Wilo walla Truba külas oli läinud pühapäewal külapidu, kust hommikööl lahkuti. Koos teiste noormeestega läinud koju ka Paul Külaniit. Teel lubanud Nikolai Piiritalu lasta aupauke rewolwrist. Nii sihtinudki ta nagaan-süsteemilisest rewolwrist õhku, ent purjupäi pole tõusnud käsi wajalikku kõrgusse, ja kuul tabanud eesmineja Paul Külaniitu kuklasse. Haawatu wajunud kohe kokku, ning meelemärkusele tulemata heitnud ka hinge.

Sellise seletuse andnud asja kohta kaaslased, ent kuidas lood tegelikult olid, selgitab alles politseiline juurdlus. Esmaspäewal sõitsid teokohale ametiwõimud, et toimetada lahkamist. Laskja wõeti wahi alla. Rewolwri kandmise luba temal polnud.

Isa süüdistab tütart süütamises.

Naabrid kustutasid Uue-Wändras tule.

Pärnumaal, Uue-Wändra wallas, Metsa külas elutsew Wanatoa-Tamme talu peremees Aadu Tõnise p. Sipelgas, 73 a. w., teatas politseile, et 12. mail, kui ta kodust ära olnud, wiinud ta tütar Juuli Sipelgas, 44 a. w., kartulikorwiga hõõguwaid süsi tisleri töötuppa, kus puistanud sõed hööwlilaastudesse, mis wõtsid tule. Õnneks märkasid tule naabrid aegsasti ja kustutasid selle enne, kui jõudis sünnitada kahju.

Aadu Sipelgas süüdistab oma tütart kuritahtlikus süütamises, põhjust selleks aga ei tea nimetada.

Talu elamu on kinnitatud walla kindlustusseltsis 1800 krooni eest.

Hinnaalandus uudismaadele sõitjatele.

Raudteewalitsus on otsustanud anda raudteel 50—70 protsenti hinnaalandust neile põllumeestele, kes wõtawad ette tutwunemissõite uudismaa asundustesse.

Suur tuleõnnetus Wõrus.

Ära põles 8 hoonet. 11 perekonda jäid peawarjuta.

Wõru linnas pääsis ööl wastu 14. maid tuli möllama. Ära põles 8 hoonet. Peawarjuta jäi 11 perekonda. Tules said surma ka 1 wasikas ja 1 siga.

Esimesena märgati tuld Wabaduse uul. nr. 21 asuwas Andres Müürsepa kuuris öösel kella 1 paiku. Tuli lewines siit nii kiiresti teistele lähedalseiswatele hoonetele, et kõik 7 Müürsepa hoonet, nendest kolm elumaja, põlesid maani maha. Sisse põles ka hulk peremehe ja üüriliste wallaswara. Muuseas jäi tulle peremehel Müürsepal ka siga ja lihunikul Arrasel 1 elus wasikas ja umbes 500 kr. eest liha.

Müürsepa majades elas 7 perekonda, kellel osa kraamist jäi tulle. Koguni [illegible]aljaks põles üürnik Gustaw Kuus, kes alles siis äratati, kui leegid lõid juba aknast sisse. Selle korteri elanikud jooksid wälja ainult pesuwäel.

Tule tekkimise põhjuseks arwatakse mahawisatud tiku wõi paberossi otsa. Nimelt peeti Wõrus eelmisel päewal laata ja suur hulk laadarahwast mustlasi ja wenelasi oli korteris ka Müürsepa majade hoowis. Siin nähti neid weel enne tulekahju tekkimist ringi hulkumas. Arwatakse, et mõni neist wiskis põlewa tiku wõi paberossi otsa põhku, mis saigi saatuslikuks. Tuli sai alguse laudast, kus lehmad ja hobused siiski suudeti enne weel wälja tuua kui hoone kokku warises.

Samal ajal kui tuletõrjujad olid kibedasti ametis Müürsepa hoonete kustutamisel ja tule lewimise tõkestamisel teistele hoonetele, märgati tuld ka Katariina uul. nr. 46 asuwas raamatukaupmehe Joh. Semmistele kuuluwas majas. Umbes kella 3 ajal öösel lõid siin leegid maja pööningult wälja. Tuletõrjujad ruttasid nüüd Katariina uulitsale, kus suutsid tule kustutada enne kui maja terweni häwines. Ära põles hoone pealmine kord. Peawarjuta jäi 4 perekonda. Wallaswara suudeti päästa peale osa peremehe kraami, mis asus pööningul, kust tuli sai alguse. Wiimase tulekahju kohta ollakse arwamisel, et ta on saanud alguse süütamisest.

Müürsepp hindab oma majade wäärtust 10.000 kroonile. Kindlustatud olid nad ESKA-s 3000 krooni eest.

Semmiste maja oli samuti kindlustatud ESKA-s. Tema hindab oma maja wäärtust 20.000 kroonile ja saadud kahju 15.000 kr. Kui kõrgelt hoone oli kindlustatud, ei läinud korda esialgu teada saada.

Wõru linnas pole wiimase 7 aasta jooksul ühtki tulekahju olnud. Selle tõttu tekitasid esmaspäewa öised tulekahjud suurt ärewust. Kogu linn muust ei rääkinudki kui tulekahjudest.

Wõrumaal langes talu tuleroaks.

Raskem tuleõnnetus tabas Aleksandri wallas, Kääpa talus Mihkel Palo pärandustompu. Süttisid põlema küün, karjalaut ja ait. Kõik kolm hoonet hukkusid tules. Tulesurma leidis ka kogu talu kari. Nii said leekides otsa neli lehma, 5 siga, 6 lammast ja 16 kana. Tuli häwitas weel hulk wallaswara. Omanik hindab kahju 2000 kr. Hooned ja kukkunud wara olid tule wastu kindlustamata.

Nagu juurdlusel selgus, sai tuli alguse talus elutsewa Elmar Palo läbi, kes wiskas põlewa suitsuotsa maha.

Süütamine Laewa wallas.

Häwines taluhoone.

Ööl wastu teisipäewa häwitas tuli Tartumaal, Laewa wallas, Kärewere talu elamu, mis asus ühe katuse all rehealuse ja talliga. Ka need häwinesid.

Tulle jäi hobuse- ja põllutööriistu ning osa majakraamist. Kahjusumma pole weel selgunud. Omanik Liisa Lang oletab kuritahtlist süütamist.

400 töölist uppus söekaewanduses.

ETA. Tsingtau, 14. mail. Tsjetschwani söekaewanduses, mis asub umbes 80 kilomeetrit Tsinanfust idapool, oli eile raske õnnetus. Wee sissetungimise tagajärjel uppus umbes 400 mäetöölist ja üks Jaapani insener. Päästetööd tulib 40 minuti pärast katkestada, kuna lühiühenduse tagajärjel pumbad lakkasid töötamast.

Tänasest peale maksab uus sõiduplaan.

Raudteeühendus muutub kiiremaks. — Balti ekspress loob soodsa ühenduse Wõru ja Petseriga. — Rida uusi ronge käiku.

15. maist maksma hakkaw uus sõiduplaan muudab liiklemise meie raudteedel tuntawalt kiiremaks ja paiduwamaks. Kõigepealt

läheb käiku „Balti ekspress",

mis wäljub Tallinnast kell 16, peatub Tapal kell 17.30, Tartus 19.00, Walgas 20.21 ja jõuab Riiga kell 0.10. Wahejaamades rong ei peata. Sõit Tallinnast Riiga kestab seega 8 tundi 10 minutit — senise 13 tunni asemele. Riias on kiirrong otseühenduses Warssawi ja Berliini kiirrongidega. Tallinnas on rongi wäljumine kooskõlas Helsingist saabuwate laewadega.

Tartust wäljub pool tundi peale ekspressi saabumist mootorrong, mis jõuab Petseri — kell 22.08, Irboskasse kell 23.00 ja Wõrru kell 23.10.

Walga—Tallinna

wahel tuleb käiku uus rong senistele lisaks. Rong wäljub Walgast kell 16.10, Tartust — kell 17.33 Tapalt kell 20.22 ja jõuab Tallinna kell 22.30.

Walgast Jõgewani peatub rong konduktorile esitatud nõudmise peale ka kõigis wahejaamades.

Walga—Petseri—Tartu

wahel on suurendatud rongide kiirust. On loodud ühendus Petserist kell 12.47 Walka saabuwa rongi ja Walgast kell 15.50 Tartu peale wäljuwa rongiga. Samuti wõiwad Tartust kell 15.50 Walka saabuwa rongi reisijad kell 16.10 Petseri suunas wäljuwa rongiga kohe edasi sõita.

Mootorrong, mis läheb öösel Walgast Petseri peale, ootab ära Riiast kell 2.43 ja Pärnust ning Wiljandist kell 2.54 saabuwad rongid ja wäljub nüüd kell 3.05.

Petseri—Irboska wahel on senise kahe paari rongidele lisaks määratud weel 2 paari ronge. wäljumisega Petserist kell 5.20 ja 22.25, saabumisega Irboskasse kell 5.55 ja 23.00 ja wäljumisega Irboskast kell 4.20 ja 21.35, saabumisega Petserisse kell 4.55 ja 22.10, kusjuures need rongid on kooskõlla wiidud Tartu mootorrongega.

Walga—Wõru wahel läheb käiku lisaks senistele üks paar ronge, wäljumisega Walgast kell 4.45, saabumisega Wõrru kell 6.06 ja wäljumisega Wõrust kell 6.15, saabumisega Walka kell 7.36. Seega awaneb hea wõimalus maalt Wõrru ja Walka sõitmiseks.

Tartu — Elwa wahel pannakse käiku üks lisa-paar mootoronge.

Tallinnast ööst kell 0.30 Narwa minew rong saabub nüüd Narwa 27 minutit warem — kell 7.40. Narwast kell 22.08 wäljuw rong saabub Tallinna kell 6.00.

Tapa — Rakwere wahel on suwekuudeks käiku määratud lisa-paar mootorronge, wäljumisega Tapalt kell 20.35, saabumisega Rakwerre kell 21.23 ja wäljumisega Rakwerest kell 21.45, saabumisega Tapale kell 22.30. Reisijail on nüüd wõimalus sõita Rakwerre ka Tallinnast kell 18.30 wäljuwa rongiga.

Tallinna — Haapsalu waheline liiklemine on tihendatud ühe paari päewaste kiirrongega, wäljumisega Tallinnast kell 15.28, saabumisega Haapsallu kell 18.18. Esmaspäewiti, kesknädalati, neljapäewiti, reedeti ja laupäewiti käib see rong Haapsalust ka Rohukülla, kust aurik „Gustaw" wäljub Kuresaarde kell 19.05. Haapsalust Tallinna wäljub uus rong kell 13.30.

Laupäewal wäljub õhtune rong Tallinnast Haapsalu kell 18.35 (teistel päewadel 18.05) ja on ühenduses ka Rohukülast Kuresaare wäljuwa laewaga.

Suwekuudeks määrati Tallinn — Haapsalu wahele käiku kiirrong, wäljumisega Tallinnast laupäewiti kell 13.30 ja Haapsalust tagasi — pühapäewal kell 20.50.

Saartelt saabuwate aurulaewadega on Rohukülas igal esmaspäewal, kesknädalal, neljapäewal, reedel ja laupäewal ühendus rongiga, mis wäljub Rohukülast kell 4.35, Haapsalust 5.30.

Tallinna — Pääsküla wahele on juurde pandud üks paar ronge, wäljumisega Tallinnast kell 8.07 ja Pääskülast kell 8.42. Pühapäewadel ja pühadel peatub hommikune Paldiski rong, minekuga Pääskülast kell 6.50, kõigis Pääsküla-Tallinna wahelistes jaamades.

Tallinn-Sadama — Pärnu wahel, Wiluwere kaudu, on käiku määratud kiirrong, wäljumisega Tallinn-Sadamast kell 16.40, ja wäljumisega Pärnust kell 15.25. Wiluwere-Wändra wahele pandi lisaks 2 paari ronge, mis annawad Wana-Wändra kandile ühenduse kõigi Tallinna ja Pärnu rogidega.

Tallinn — Mõisaküla waheline hommikune rong hakkab wäljuma äripäewal kell 8.15 ja pühapäewiti kell 9.00.

Tallinna sadamajaamast kell 16.40 Rapla — Wirtsu peale wäljuwal rongil on igal neljapäewal ühendus Wirtsust kell 23.30 Kuresaare wäljuwa aurikuga. Sadamajaamast kell 23.30 wäljuwal rongil on Wirtsus igapäew ühendus üle wäina sõitwa aurik „Rudolfi" ja kell 8.00 Kuresaare peale wäljuwa autobusega.

Raplast Tallinna wäljub uus rong kell 6.20.

Põltsamaale saab sõita Tallinnast kell 23.30 wäljuwa rongiga, millel Jõgewa jaamas wastas omnibus.

Pagasi- ja kaubawedu.

Raudteewalitsuse, laewaliinide ja omnibuseliinide wahelisel kokkuleppel wõib saata pagasit ja kaupa otse Roomassaarde, Heltermaale, Triigile, Sõrule, Orissaarde, Kuresaarde, Uue-Lõwele, Põltsamaale ja Tõrwa.

Lähemal ajal awatakse pagasi ja kaubasaadetiste wastuwõtmine ning wäljastamine terwes reas postkontorites, mis raudteest kaugemal asuwad.

Kogu Poola sügawas leinas.

Pilsudski põrm hõbedast puusärgis. – Matused korraldatakse riigi kulul. – Pärgi ei panda. – Kaastundeawaldusi kogu maailmast.

ETA. Warssawi, 14. mail. Marssal Pilsudski matusepäew ei ole weel kindlaks määratud. Arwatawasti neljapäewal wiiakse tema põrm peakirikusse, kus rahwale wõimaldatakse 36 tunni jooksul wiimast au awaldada kadunule. Leinajumalateenistuse peab Warssawi peapiiskop. Teel Krakowisse leinarong peatub paljudes jaamades.

Kunstikooli õpilased walmistawad Pilsudskile hõbedast puusärgi.

Suured rahwahulgad kogunesid eile Belwedere lossi ette, kus seisis aukompanii 1. kergeratsawäe rügemendist, mis kannab marssali nime.

Pilsudski poolt enne sõda asutatud küttide liit awaldas üleskutse, milles seletatakse, et marssali waim wõib olla kindel, et tema loodud organisatsioon täidab temale pandud lootused ja osutub marssali aadete wääriliseks pärijaks. Sellelaadilisi üleskutseid awaldasid ka mitmed teised organisatsioonid.

ETA. Warssaw, 13. mail. Marssal Pilsudski surma puhul katkestati täna töö ülikoolis ja suleti börs. Warssawi peapiiskop Kakowski käis täna Belwedere'i lossis au awaldamas kadunud marssali põrmule.

Haridusminister tegi korralduse, et kooliõpilased peawad kandma leina.

Erakorralisel walitsuse koosolekul, mis peeti täna kell 12.30, otsustati Pilsudsi matused korraldada riigi kulul. Kõik teatrietendused, spordiwõistlused jne. katkestati kuni matusteni. Sõjawäele ja riigiametnikele määrati lein kuueks nädalaks. Selle aja jooksul nad on kohustatud kandma leinasidemeid. Pärgi otsustati marssali puusärgile mitte panna. Walitsuse liikmed panid omawahel kokku 5.500 zlotti mälestussamba püstitamiseks.

Wälismaalt ja sisemaalt tuleb palju kaastundetelegramme Poola walitsusele. Diplomaatliku korpuse liikmed käisid Belwedere'i lossis ja kirjutasid oma nimed westibüülis wäljapandud raamatusse.

Pilsudski lesk tõsiselt haige

ETA. Pariis, 13. mail. „Paris Soir" teatab, et marssal Pilsudski surm on raskelt mõjutanud tema abikaasa terwist. Proua Pilsudski seisukord olewat südamenõrkuse (cirse) tagajärjel tõsine.

Poola riigi arengus wõib tulla muudatusi.

ETA. Moskwa, 13. mail. Marssal Pilsudski surma puhul „Prawda" kirjutab, et Pilsudski oli algusest peale waenulik Nõukogude wastu. Tema surm on Poolale wäga tähtsaks sündmuseks, mis ei jäta oma mõju awaldamata riigi edasisele arengule.

ETA. London, 13. mail. Tööerakonna häälekandja „Daily Herald" kirjutab Pilsudski surma puhul, et see sündmus tekitab Poolas kriitilise seisukorra. Uus Poola põhiseadus annab riigipresidendile peagu diktaatorlikud õigused, kuid küsimus seisab selles, kas president Mosçicki suudab säilitada temale antud õigusi ilma marssal Pilsudski autoriteetliku toetuseta, wõi kas tekib jälle wõitlus ministrite wahel, mis wõiks lõppeda parlamentliku süsteemi uuesti jaluleseadmisega. Üks asi on selge, jätkab leht, et Poolas ei leidu praegu meest, kes wõiks pärida kadunud marssali prestiishi ja positsiooni. Lõpuks leht arwab, et Poola wälispoliitikas ei ole lähemal ajal oodata muudatusi, sest see poliitika oli wiimasel ajal mõjutatud tõsiasjadest, mitte üksikute isikute kaalutlustest.

Pilsudski süda wiiakse Wilnosse.

Poolas awaldas tugewat mõju teade, et marssal Pilsudski oli enne surma awaldanud soowi, et ta aju antaks teaduse käsutusesse, ja et ta süda wiidaks Wilnosse ja maetaks sasse, kus puhkab ta ema põrm.

Marssal Pilsudski põrm maetakse Krakowisse, kuninglikku Waweli lossi, kus puhkawad kuningas Johanni maised jäänused ja kuhu Pilsudski korraldusel wiidi ka luuletaja Slowatski põrm. Waweli loss, mis asub kõrgel künkal, oli omal ajal Poola kuningate asupaigaks, ja sinna on teiste Poola suurmeeste seas maetud ka Kosciuszko ja luuletaja Mickiewicz.

Praegu puhkab Pilsudski maine kest Belwedere lossi wäikses salongis. Hilisööni seisid oma isa kirstu juures Pilsudski mõlemad tütred, nuttes tasa. Pilsudski lesk weetis suurema osa päewast omas toas, kus teda käisid waatamas ainult ta lähemad omaksed.

Riigiwanema kaastundetelegrammid.

Riigiwanem K. Päts saatis marssal Pilsudski surmateate saamisel järgmise kaastundetelegrammi Poola president Moscickile:

„Saades kurwa teate Poola suure poja marssal Pilsudski surmast, awaldan Teile ja terwele Poola rahwale oma otsekohesemat kaastunnet selle raske kaotuse puhul. Konstantin Päts."

Teise telegrammi riigiwanem saatis proua Pilsudskile:

„Palun Teid wastu wõtta minu sügawat kaastunnet Teie suure leina puhul. Konstantin Päts."

Rahasaadetisi Eesti kroonides Torgsinile N. S. V. L.

СССР ТОРГСИН

wõetakse wastu Tallinna Juudi Ühispangas, **Tallinnas, Vene tän. 6** ja kõigi tema korrespondentide poolt igas linnas ja suuremas alevis Eestis.

Noorsooliikumine ootab korraldamist.

Ühist juhtiwat keskkohta on hädasti tarwis.

Mõned päewad tagasi puudutati ühe ajalehe weergudel meie noorsoo organiseerimist, mis on praegu killustatud paljude organisatsioonide wahel, mis kisub ka meie noorsoo mitmesse harusse ja ajab ta omawahel tihti koguni wastuollu. Kirjutuses toodi näiteid selle kohta, kuidas kooliõpetajad on praegu nõutud, ega tea, millisesse organisatsiooni noori juhtida, sest mitmed neist organisatsioonidest on ülemaalised ja püüawad igaüks endi ridadesse tõmmata wõimalikult rohkem noori.

Siit tekiwadki arusaamatused ja hõõrumised. Kirjutuse autor soowitas sellise ebamäärase olukorra lõpetamiseks moodustada üks ühine keskkoht noorsoo organiseerimiseks ja juhtimiseks.

See on õige mõte, mida tuleb täiel määral pooldada, sest praegune olukord meie noorsoo liikumise alal on tõesti ebamäärane ega wõiks kuidagi edasi kesta.

Meie rahwa elu on juba rohkem kui aasta aega juhitud uute, terwemate põhimõtete järele. On kõrwaldatud ja unustatud omawahelised lahkhelid, ning riigi juhtimisel esineb ainult rahwa kui terwiku tahe.

Niisugune olukord ei meeldi mõnedele isikutele, kes olid harjunud mängima rahwa wastoludel. Neid isikuid on õnneks wähe, ja rahwas ei poolda nende püüdeid. Inimesed on küllalt riidusid näinud ja wõiwad nüüd praegust uut olukorda wõrrelda endisega. Seda tehes leiawad kõik, et praegu ei ole rahwa elu sugugi halwem kui enne, waid mitmeti koguni parem. Elu on rahulikum — pole seda alalist äsitamist ning wastolusid, ja majanduslikult on ka hulga lahedam kui warem.

See ongi wõitnud uuele korrale rahwa hulgas laialdase poolehoiu.

Kui täiskaswanud kodanike töödes ja toimetustes püütakse arendada ühist rahwusterwikliku sihtjoont, millel on olnud häid tulemusi, siis ei saa kuidagi lubatawaks pidada, et meie noorsoo juhtimise alal wõiks killunemine wõi koguni wastuolude õhutamine jätkuda. Just noored on need, keda tuleks maast-madalast niiwiisi õpetada ja kaswatada, et nad tunneks end ühise pere liikmeina. Killustamise ja hargukiskumise asemel tuleks noori wiia üksteisele lähemale ja sisendada neisse ühtekuuluwuse tunnet, ainult siis on meie noorsooliikumine õigel teel ja kooskõlas üleelatawa aja nõuetega.

Meil on noorsoo-organisatsioone mitmeid ja mitmeid. Mõned neist, nagu näiteks skautlus ja noorkotkaste liikumine, on niisugused, millede korraldus ja eesmärgid wääriwad täit tunnustamist. Puuduseks on waid see, et nad tegutsewad kõrwuti ja püüawad kumbki tõmmata noorsugu oma juurde, mis wõib tekitada ebaterwe wõistluse ja põhjustada arusaamatusi.

Peale selle on aga meil weel teisi ülemaalisi noorsoo-organisatsioone, kuhu mõnele poole on endisest ajast juhtima jäänud isikud, kes oma maailmawaate ja iseloomuomaduste poolest sinna sugugi ei kõlba. See töö, mis nemad noorsoo keskel teewad, wõib lausa negatiiwseid tulemusi anda.

Seesugust olukorda waadates ei jää küll teist teed, kui tuleb ühineda selle soowiawaldusega, et meie noorsoo-liikumise juhtimiseks on waja ühist keskust. See on meie ühiskondlikus elus praegu üks pakilisemaid ülesandeid. Walitsus, kellele see asi otsesel allub, peaks wõtma meie noorsoo-liikumise probleemi arutusele ja peaks katsuma siin leida niisuguse lahenduse, mis oleks kooskõlas nende sihtjoontega, mille järele praegu meie riigielu juhitakse.

N.

5000 tonni

Eesti tselluloosi Hispaaniasse.

Wastu tuuakse sealt apelsine ja teisi lõunamaa puuwilju

Dir. E. Wirgo seletusi uuest kaubalepingust.

Wäliskaubanduse osakonna direktor E. Wirgo, kes esmaspäewal jõudis tagasi Hispaaniast, kus ta käis kaubalepingut sõlmimas, kõneles ajakirjanikele oma reisi kohta:

Hispaaniaga puudus meil kaubaleping pikemat aega. Kuna meil huwi on sinna wälja wedada eriti tselluloosi, aga ka muid kaupu, otsustas walitsus mind wolitada sõlmima uut kaubalepingut Hispaaniaga. Sõitsin Tallinnast wälja 9. aprillil, kuid läbirääkimistele wõisin asuda wast 21. aprillil, kuna Hispaania läbirääkijad olid kinni lepingute sõlmimisega teiste riikidega. Määrati delegatsioon läbirääkimisteks minuga, mis koosnes nende kaubandus-tööstusministeeriumi direktor Schwartzist ja wälisministeeriumi ambassaadi sekretär Alba'st. Nendega koostasime lepingu tekstid. Läbirääkimistest wõttis osa ka meie saadik Pariisis O. Strandman, kes minuga koos sõitis Madridi ja esitas oma Hispaania saadiku wolituse Hispaania presidendile 24. aprillil. 8. mail kirjutasin Hispaania wälisminister Rocha'ga alla uue kaubanduslepingu Madridi wälisministeeriumis. Samal päewal sõitsime min. O. Strandmaniga tagasi Pariisi, kust jatkasin teekonda kiirrongil Berliini ja Riia kaudu Tallinna. Lepingu teksti tõin kaasa. Leping tuleb wabariigi walitsuses kinnitamisele.

Mis puutub lepingusse enesesse, siis koosneb see õieti kahest lepingust. Esimene leping kannab harilikku enamsoodustuse lepingu iseloomu, millele on juurde lisatud kaupade nimestikud ja teine leping on clearingleping, millega korraldatakse maksmised Eesti ja Hispaania kaubawahetuse alal. Kaubawahetuse ulatus wõiks olla esimesel aastal umbes pool miljonit krooni.

Lepingu kaudu saab Eesti enamsoodustuse käsitluse, s. o. madalamad tollid 43 eesti wäljaweokaubale. Muuseas on kindlustatud Eestile tselluloosi kontingent 5.000 tn. suuruses. Eesti omalt poolt tegi wäikseid järelandmisi apelsinide, mandlite, puuwilja mahlade ja Tarragona weinide tollides ning kindlustas Hispaania apelsinidele, sidrunitele, Malaga rosinatele, wärsketele wiinamarjadele ja banaanidele sisseweo selles ulatuses, nagu seda soowitawaks pidas meie põllutööministeerium. Lepingu kestwus on üks aasta ja ta hakkab maksma peale ratifitseerimist mõlemi lepinguosalise poolt hiljemalt 1. juunil k. a.

Esimest korda on lepingus tingimus, millega mõlemad riigid tunnustawad wastastikku laewamõõtusid.

Apelsinide toll läheks uue kaubalepingu põhjal odawamaks enne jõulu, 15. detsembrist alates ja alandatud tollimäär kestaks kuni 1. juunini. Selle ajawahemiku kestel oleks edaspidi wõimalik saada apelsine arwatawasti juba 10 sendiga tükk.

Läbirääkimised Belgia ja Hollandiga.

„Tagasisõidul ma pidin peatuma Belgias ja Hollandis kaubawahetuse küsimuste käsitamiseks", seletas dir. E. Wirgo, „kuid et Hispaanias läks aega rohkem kui ette arwestatud, siis sõitsin sealt otse tagasi. Kawatsuste kohaselt läheb majandusminister K. Selter Brüsseli, et läbi rääkida Belgia walitsusega clearing-lepingu ja kontingentide üle. Wõimalik, et ta külastab ka Hollandit, sest kuuldawasti tahawad ka hollandlased meiega tasakaalustada kaubawahetust. Nad on halanud meie wineeri (toolipõhjade) sisseweole tegema takistusi."

Riigi traktorite proowikünd Sakus.

Asundusameti juhataja T. Sinberg „Caterpillorit" juhtimas.

Laupäewal korraldati Saku uudismaaasundustes uute traktorite proowikünd. „Hakkawad kõwasti wõistlema — „Deering" ja „Caterpillar," arwas direktor Sinberg, kui kolm autotäit mehi — esindajaid, ametnikke ja ajakirjanikke, wuras Tallinnast mööda Pärnu maanteed wälja.

Oras on teeäärest tõmmanud peale juba wärske roheluse, kuid külm tuul sasib ikka weel pruuni kulu, millest wärske rohulatw pole weel hakanud latwa läbi sirutama. „Praegu juba mai keskpaik — kunas küll tänawu kaswab hein?" mõtled endamisi.

Ja imestad, kui näed ühes külas labakinnastes naisi panemas kartuleid.

Direktor Sinberg näitab kaardilt Saku uudismaa asundust. Siin on lahmakas sood ühes tükis ja siis soisi metsaserwi — kõik endised mõisa ääremaad, millede ülesharimiseks polnud oskust mõisnikul ega wõimalust talumehel. Maaala asub Keila ja Pääsküla jõgede wahel. Peakraawid on paari aasta eest sisse lõigatud. Soo on juba wajunud ja kõrgemad mineraalmaa künkad päris kuiwad. Wälja planeeritud 12 talu 15—20 hektaari pindalaga. Esimene asunik juba teinud pesa — laudonni, mille akendel ajawad wõsusid pelargooniad ja teises otsas ammub esimene lehm ja määgiwad paar lammast.

Suurematest puudest puhtaks roogitud soo on lage kui laud.

Siin seal liigutawad end paar musta kogu — mehed kisuwad wälja wiimaseid kände.

Jaama poolt läheneb mürin walges tolmupilwes. Ees kõrgerattaline „Deering", sabas suur sahk. Ja tema järgi lõbusa laginaga madal, kollane elukas. Tigutraktor „Caterpillar". Näeb wälja kui pisike tank. Istmel walges tuukririietuses juht. Liigutab masinat näoga, nagu sõidaks wallutama mõnda pealinna. Uut masinat piirab kohe uudishimuliste parw.

Soo pinna kulu on tulikuiw. Aga kui põrutada jalaga wastu maad, siis tunned, kuis pind all kõmiseb. „Kindlasti weel jääs," arwab asunduskomisjoni tegelane Ant asjalikult.

Wägew „Ransom"-sahk haagitakse „Caterpillarile" sappa. Juht asub istmele, liigutab oma kahte kangi (rooliratast sel masinal polegi) — ja esimene wagu maailma loomisest jookseb sahinal soo mustpruuni kamarasse.

Maamehed tongiwad saapaninadega wärskelt keeratud maad. „Näe, juba hakkab turwas mullaks määnduma," arwawad. „Ja waata — põhi alles jääs."

Sahk on keerand üles

suured lahmakad jäätanud maad.

Jääkihi all on weel immitsew pori.

Kui „Caterpillar" tuleb tagasi teise waoga, jääb ta pehmesse maasse istuma. Ei aita muud kui tuuakse kohale tugew palk, mis pannakse weolindi alla — mootor müriseb. „Caterpillar" ajab nina püsti, norskab korraks — ja nagu hüppab august wälja.

Wagu jookseb teise kõrwale. Juht teeb trikki — hüppab minutiks masina pealt maha, teeb suitsu. „Caterpillar" ajab seni wagu oma masinamõistuse järgi.

Wahepeal on „Deeringu" ratastele pandud külge laiendused. Nagu kahel hiigelsilindril weereb masin teelt soole, paneb maapinna wärisema. Raske sahk lastakse maasse.

Aga liig pehme on soo weel ratastega traktori jaoks. Kümmekond meetrit, siis wajuwad esimesed rattad sisse, wõimsad trumlid keerawad mühinal ringi — aga masin ei liigu.

Tagasiteel teeme kokkuwõtteid proowi tulemustest. Kõigepealt —

kündi teha on praegu weel wara —

soine maa liig pehme. „Deering" on küll kiire ja tugew masin, aga wajab hea töö eelduseks kõwemat pinda. Ader on tal lühemate põldude künniks weidi liig pikk ja manööwerdamisel raskesti käsitataw.

„Caterpillar" on hea masin, wõib töötada igal maal ja iga sahaga, isegi seal, kus pind hobust ei kanna. Ainult ta maksab poole rohkem kui tawaline ratastega traktor. Tuleb proowida ta wastupidawust aastatega — siis näib, milline traktoritüüp meile kõige omasem.

Parem ühesahaline adratüüp uudismaa künniks näib olewat suur „Ransom"-sahk. Purustab künnil mätast hästi ja on lühikese tiisliga — eriti hea manööwerdamiseks. Ransomi firmalt Inglismaalt tellis asunduskomisjon 20 sahka. Firma saatis ühtlasi kohale enda esindaja, kes teeb kokkuwõtte proowikündide tulemustest ja teeb siis sahkadele meie oludele wastawad täiendused.

Traktorijuhid omawahel — nad on tulnud kaugelt kokku waatama uusi masinaid — otsustawad „Caterpillari" kasuks... Ainult — kallis, arwawad. „Selle eest saaks juba 3 „Fordsoni". Aga ta põrguline läheb läbi igaltpoolt."

Siis nad räägiwad weel oma kogemustest, et kõige paremad traktorijuhid saawat laiskadest ja aeglastest inimestest.

Jänkimees.

Tallinnas tegutses röövlisalk.

Wiru uulitsa röövlil oli kaaslasi. Selgitati rida nende endisi kuritegusid.

Pealinna kriminaalpolitsei selgitas, et juhtunud röövkallaletungis esmaspäewa hommikul Wiru uul. nr. 21 Josselsoni kullasepaäris oli Isidor Pobushajewil, kes teatawasti wangistati kohe põgenemiskatsel, ka kuriteo kaaslane, kes tabati warsti peale Pobushajewit. Kaaslaseks oli Nikolai Skwortsow, 20 a. wana, rahwuselt ka wenelane, elutş. Wene-Balti teh. 102—28 isa korteris. Isa on wabrikutööline. Röövimise ajal oli N. Skwortsowi ülesandeks pidada uulitsal Josselsoni äri lähedal walwet. Pobushajewi põgenemise ajal põgenes ka Skwortsow teopaigalt.

N. Skwortsow on endine Harku koloonia kaswandik, wabanes sealt paari aasta eest. Tal on juba mitmeid wargusi hingel ja ta on ka warem karistatud. Nii Skwortsow kui ka Pobushajew on mõlemad algkooli haridusega.

Kuigi Pobushajew on warem kohtu poolt karistamata, on nüüd juurdlusega selgunud, et ta on juba warem toime pannud terwe rea wargusi ja röövimiskatseid. Ööl wastu 10. märtsi tungis ta sisse läbi akna „Eesti siidi" tööstusse, kus ta warem oli tööliseks. Wargus tal seal aga ebaõnnestus ja mees lahkus tühjade kätega.

Mõni aeg tagasi paisati Nõmmel kellelegi naisele metsa wahel liiwa silma ja taheti ära kiskuda käekotti, mis aga ei läinud korda. Nüüd on selgunud, et selle teo kordasaatjaks oli sama Pobushajew. Naine, kellele Pobushajewit näidati, tundis temas kallaletungija ära.

27. märtsi hommikul ilmus kaks meest Narwa mnt. 4—10 elutş. Nikolai Gordini juurde ja andsid talle kirja. Kui Gordin hakkas kirja lugema, löödi talle mingi kõwa esemega pähe. Ka tol korral hoop polnud uimastaw ning Gordin hakkas appi karjuma ja kurjategijad põgenesid ära. Nüüd selgus, et selle kallaletungi toimisid Pobushajew ja Skwortsow.

Praegu pole weel saadud selgitada, kas ka hiljutine kallaletung ja riisumine Põhja puiesteel polnud samade isikute tegu.

Näib, et pealinnas on tegutsenud terwe röövlisalk. Praegu on kriminaalpolitseis weel ülekuulamisel terwe rida isikuid, keda arwatakse kuuluwat Pobushajewi ja Skwortsowi röövlisalka.

Wiimasel ajal hakkasid pealinnas ja ümbruses sagenema juhtunud kallaletungid ja riisumised. Arwatawasti on nüüd kuritegude seeriale asjaosaliste wanaistamisega tulnud lõpp.

7 päewa Poolas.

2. Rohelisest Wilnost lumisesse Warssawi. Wiperusega lend Krakowi.

Wilno olewat omapärasemaid linnu Poola praegusel maa-alal ning waadeldes teda kõrgelt mäelt, kus kunagi asunud muistne kuninga loss, pakub ta oma stiilsete jumalakodadega tõesti ülihuwitawat ja omapärast pilti. Kirikuid ehk, nagu poolakad nimetawad, kostjelle on Wilnos 28 ning igaüks neist on erilaadne, pärit eriaegadest, ning omab oma erilise ajaloo. Lossimäel, mis on kui loodud linna waatlemiseks, wõimaldades heita linnale pilku kõige nelja tuule poolt, on weel säilinud riismed muistsest kindlusest, mis olnud omal ajal wõitmatu. Rünnata seda piki järske mäenõlwu oli wõimata.

Ent saatuseteed on sageligi imelikud ja Wilno wiimse kindluse pidid poolakad wallutama ja purustama ise. Juhtunud see ajal, mil Poolat ründawad Wene wäehulgad olid sunnitud taganema poolakate ja leedulaste ühiste wastulöökide eest. Keegi wene würstidest oli siis paarisaja mehega sulgenud end Wilno kindlusesse ning kodumaawabastajail tuli piirata terwe aasta kindlust, enne kui wenelased alistusid purustatud kindluse müüride wahel. Sellest ajast seisabki Wilno kindlus waremeis.

Otse Lossimäe wastas, Wilija jõe teisel kaldal, tõuseb kõrgusesse küngas, mis wast weelgi kõrgem kui Lossimägi. Sellele künkale on püstitatud 3 walget risti.

Kaks erisugust legendi kõnelewad nende ristide sünnist. Üks neist ütleb, et ristid tähistawat paika, kus kohalikkude paganate poolt hukatud 3 munka. Teine wersioon pajatab, et ristid kõrgele künkale olewat paigutatud märgiks ristirüütlitele, et Wilno on juba ristitud ning neil pole waja tungida sellesse linna lewitama oma usku tule ja mõõgaga, nagu see neil olnud kombeks. Õhtuti walgustatakse Wilnos neid riste helgiheitjatega ning siis pakuwad nad kõrgel taewafoonil müstilist pilti.

Jalutades piki linna, astusime sisse ka Wilno ülikooli keskaegsesse õue. Hämarad sammaskäigud ning Sodiagi märkidega kaetud tähetorn, need kõik kõnelewad möödunud sajandeist.

Meil teejuhiks olew poola üliõpilane, kes näis Wilno ja tema ehitiste ajalugu tundwat kui oma wiit sõrme, jutustas wahepalaks lõbusa lookese:

— Olewat kunagi Wilno ülikooli õuel seisnud lõwi, kes pidanud möirgama siis, kui temast mööda sammub neitsi. Terwelt kolm sajandit walwanud õuel kiwine kõrwekuningas, ent jäänud ikka tummaks. Kõrwaldatud häbemata lõwi õuelt wiimaks naisüliõpilaste tungiwal nõudmisel.

Õhtul selgus, et jõuame enne Warssawi rongile minekut weel kasutada head juhust ning külastada Wilno operetti. Pühitseti kohaliku koomiku 30-aastuse lawategewuse juubelit ja etendati operetti „Lahutatud naine", milline meiegi publikule tuntud warematest aegadest. Juubilar esines osas, millistes meil tawaliselt näeme A. Lüdigit. Sain jällegi rikkamaks ühe kogemuse wõrra: — operetiski wõib teha nalja, esinemata päris totakana.

Waatuste waheajal teeme Wilno kaaswõitlejate kaasabil tutwust Wilno opereti primadonnaga. Kaunijumeline lauljatar awaldab meeleldi soowi esineda ka kord „Estonia" lawal, sest meie — „esrontshiki" olewat „otshenj milõ". Kobame rutuga omalt poolt komplimendi wastuseks ning siis peame paraku lahkuma poolelt terwituskõnelt, mida pajatab juubilarile keegi tüse Wilno tegelane, et rutata rongile. Wilno särab tuledes ning lehwiwad puna-walged lipud. On Poola rahwuspüha, 3. mai eelõhtu.

Wilnos kuuldud jutt ennenägematust lumetormist Warssawis ja temast weel lõuna pool ei osutunud wäljamõeldiseks. Saades Poola pealinna lähedusse wõitu uneuimast, leidsin waguniakna olewat jäätanud ning, läbides kiirel sõidul Warssawi eeslinna, wõis näha kõikjal paksu lumega koormatud majakatuseid ning kastaneid, mille rohelistel lehekämmaldel hõljus heledas päikeses sulaw lumewatt. Majaräästais rippusid jääpurikad.

Wõõrastaw, ent siiski kaunis oli see talwe ja suwe kombinatsioon. Kõneldi, et wiimast korda nähtud sellist ilma Warssawis aastal 1865.

Wedas meil eestlastel, et sattusime siia sellise haruldase sündmuse puhuks!

See ilmataadi wemp tõmbas aga kriipsu suurele kaitsewägede paraadile, mis pidi korraldatama Poola rahwuspüha puhul.

Kewadpäike likwideeris ootamatu talwe rünnaku kiirelt. Kohew lumi tänawail ja katustel sulas wahana, kõnniteed tõmbusid kuiwaks, õhus oli paarkümmend kraadi sooja ning jällegi walitses Poola wilkjas pealinnas äsja puhkenud warasuwi.

Kiire tutwumisretk autol läbi linna, külaskäigud Eesti saatkonda, Poola wälisministeeriumi ning lõuna Fukjeri ajaloolises lokaalis, kus keldris waadid igiwanade weinidega ning külalisraamat täis haruldasemaid autogramme, siis weel lühike pilk Warssawi öösellu peale teatrit ning oligi möödunud 2 päewa Poola pealinnas.

Kolmandama päewa warahommikul asusime lennujaamas jällegi „Loti" mugawasse lennukisse, et alustada paaritunnist õhumatka Poola muistsesse pealinna Krakowi.

Ilm soe ja päikesepaisteline. Maastik all kui ekraanil. Oleme waewalt weerandtunni lennanud lõuna suunas, kui lennuk teeb täispöörde ning ruttab tagasi piki tuldud teed.

— Miks tagasi tulime? pärime lennukijuhilt, ronides lennukist jällegi kindlale maale.

— Mootori õliseadeldises tekkis rike, — wastab lendur kahetsewal ilmel.

— Mis oleks juhtunud, kui oleksime wiga märkamata lennanud edasi? pärime uudishimulikult.

— Mootor oleks läinud kuumaks, siis põlema ning lõpuks oleks wõinud plahwatada kogu lennuk, järgneb seletus.

Sõnaga, meil olid suurepärased wäljawaated kindlale tulesurmale. Selle lõbu wältis aga lendurite ettewaatlikkus.

Wigane lennuk küüditakse angaari. Süüakse põrisema teise lennuki mootorid ning lend Krakowisse jatkub uuesti. Seda puhku juba wiperusteta.

Lage ja lausik on maapind Warssawi ümbruses. Aina põldude must-rohelised nelinurgad ning taluhoonete kobarad. Metsi ainult üksikud wäiksed tukad. Waheli lendame üle wäiksematest linnadest. Ülalt waadates on nad wäga sarnased. Ikka majade kobara keskel suur nelinurkne turuplats ning selle weerel punakatuseline kirik. Turu nelinurgal ja tänawapaeltel sibab inimesi kui wäikseid putukaid. Halli katusega omnibus wenib kui suuremat liiki tõuk.

Rohkem lõuna pool muutub silmapiir laineliseks ning otse allgi. Lennuk sõidaks kui üle tardunud ummikute. Need on Karpaatide eelwäed.

Sinetawad kühmud silmapiiril muutuwad järjest kõrgemaks. Kuskil wasakul sinetab midagi eriti kõrget. — Wist Kõrge-Tatra —, arwab keegi kaassõitjaist. Noogutan nõustunult peaga, ent, nagu hiljem selgub, asus Tatra hoopis teises kandis.

— Kui muutub juba mägiseks, siis peaks warsti silmama ka Krakowit, — mõtlen endamisi. Kord õpitud maadeteadusest oleks nagu takerdunud ajudesse teadmine, et see Euroopa omapärasemaid linnu peab asuma kuski Wisla jõe orus.

Ja ongi tõsi. Waikiwadki lennuki mootorid. Läbi watitoppide tungib waid kerget surinat. Siis põristab lennuk weel kord tugewamini, et parajasti jõuda üle madalast traataiast, ning olemegi laskunud Krakowi lennuwäljale, märkamata midagi linnast.

Jällegi on kohalikud kolleegid hoolitsemas meie eest. Kiire ringsõit läbi Krakowi. Selle linna tähelepanuwäärsustega tutwumiseks ei piisa kaugeltki ühest päewast. Kõige iseloomustawamat tabame siiski. Tänu kogenud teejuhile pühendume isegi muistsete Poola kuningate lossi hiigelgobeläänide, sarkofaagide ja muudesse saladustesse. Ühes lossi saalis wahib alla laest 30 inimpead. Keegi kuningaist olewat need lasknud nikerdada lakke, et saada neilt nõu, kui olnud lahendada mõni keerukas walitsemisküsimus.

Näib, et Poola muistsed kuningad polnud just eriti kindlad oma elawatele nõuandjatele ja tarkusele ja et need 30 olid kindlasti ainukesed puupead maailmas, kes kunagi lollust ei rääkinud ega oma kuningale ei annud halba nõu.

GeN.

Lennuühendus Warssawiga algas.

Esmaspäewal pealelõunat saabus, käesolewa aasta lennuhooajal esmakordselt, Tallinna Poola lennuühingu „Loti" reisilennuk, et alustada korrapärast ühendust Tallinna—Riia—Wilno—Warssawi liinil.

Tallinnast sõidab „Loti" reisilennuk wälja igal teisipäewal, neljapäewal ja laupäewal kell 12 p. ja saabub Tallinna igal esmaspäewal, kolmapäewal ja reedel kell 2.45 peale lõunat.

Raadio saatekawa.

Reede, 17. mai. Tallinn-RKS. 7.00 äratusmäng. — 7.05 wõimlemine. — 7.20 hommikkontsert heliplaatidelt. — 8.15—8.30 hommikupalwus (õp. A. Soosaar.)

Tallinn-Lasnamäe. — 18.00 heliplaate ja reklaami. — 18.15 lastetund. — 18.45 wälismaisi päewauudiseid. — 19.00 heliplaate. — 19.15 kodumaisi päewauudiseid. — 19.30 ülekanne Tartust. — 20.00 pool tundi perenaistele. Maret Nawa: Soome kodu. — 20.30 tantse klawerile kunstilises muusikas. — 21.00 ajanäitaja-õiendus. — 21.01 ülekanne Tartust. — 21.10 K. R. Pusta: Euroopa koostöö wõimalusi. — 21.30 Paneuroopa liidu presidendi R. N. Coudenhowe-Kalergi üleskutse Paneuroopa päewaks 1935. a.: Kas Euroopa ühinemine wõi Euroopa kokkuwarisemine. — 21.40 läbilõige Kalman'i operetist „Montmartre'i kannike".

Tartu. 7.00—8.30 ülekanne Tallinnast. — 18.00 heliplaate ja reklaami. — 18.15 ülekanne Tallinnast. — 19.30 prof. dr. med. W. Wadi: Südamehaigused. (E. terwishoiu muuseumi loeng). — 20.00 ülekanne Tallinnast. — 21.01 ilmateade ja taimekaitseteateid. — 21.10 ülekanne Tallinnast.

Laupäew, 18. mai. Tallinn-RKS. 7.00 äratusmäng. — 7.05 wõimlemine. — 7.20 hommikkontsert heliplaatidelt. — 8.15—8.30 hommikupalwus (õp. R. Bidder).

Tallinn-Lasnamäe. 18.00 heliplaate ja reklaami. — 18.15 Ziehrer ja Zeller. (Heliplaadid). — 18.45 wälismaisi päewauudiseid. — 19.00 heliplaate. — 19.15 kodumaisi päewauudiseid. — 19.30 ülekanne Tartust. — 20.00 heliplaate. — 20.10 tähelepandawat järgnewa nädala saatekawas. — 20.15 wana tantsumuusikat (R. Salong'i trio). — 21.00 ajanäitaja-õiendus. — 21.01 ülekanne Tartust. — 21.10 Tallinna ja Tartu pedagoogiumide ühise kontserdi 2. osa ülekanne „Estonia" kontsertsaalist. Lõpuks kuni kella 23.00 moodsat tantsumuusikat „Estonia" walgest saalist. (John Pori ja tema orkester).

Tartu. 7.00—8.30 ülekanne Tallinnast. — 18.00 heliplaate ja reklaami. — 18.15 ülekanne Tallinnast. — 19.30 kolonel A. Traksmaa: Eesti wabadussõda. Narwa kaitsmine 1919. a. nowembri 2. poolel. — 20.00 ülekanne Tallinnast. — 21.01 ilmateade ja taimekaitseteateid. — 21.10 ülekanne Tallinnast.

Esimesed sead täna Wenesse.

Sigade wastuwõtt eksporttapamajades elaw.

Wenemaale saadetawate sigade wastuwõtt eksporttapamajades on praegu hoogsasti käimas. Wastuwõttu toimetawad kõik kolm eksporttapamaja — Tallinnas, Tartus ja Wõhmas.

Algust tehti Wõhma eksporttapamajas, kus esimene wastuwõtupäew oli esmaspäewal. Seal kestis wastuwõtt kuni teisipäewa lõunani ja selle aja kestel wõeti wastu 23 wagunit sigu (507 siga). Kohal oli wenelaste komisjon, kes sead waatas üle.

Teine wene komisjon töötas teisipäewal Tartus, kus selle päewa jooksul wõeti wastu 13 wagunit sigu. Tartus jatkub wastuwõtt kesknädalal.

Wõhmast sõitis wenelaste komisjon teisipäewa õhtupoolel Wiljandisse, wõttes seal wastu Tallinna eksporttapamajale määratud sead.

Wiljandist jõudis komisjon kesknädala hommikul Tallinna ja alustas wastuwõttu Tallinna eksporttapamajas. Ka sinna oli toodud sigu kokku üsna rohkel arwul.

Wõhmas wastuwõetud sead saadeti kesknädalal juba Wenemaa poole teele. Saatmine toimub Narwa kaudu. Lõplik sigade üleandmine ja wenelaste poolt wastuwõtmine toimub Kingissepas.

Sigade esialgne kontrollimine wenelaste poolt eksporttapamajade juures on läinud ladusasti. Wenelased wõtawad wastu ka üle 200 kilo raskuseid sigu. Sigade eluskaalu alammäär on 90 kilo. Raha makstakse eksporttapamajade poolt otsekohe wälja sigade wastuwõtu juures.

Tallinnas tuleb „piima nädal".

Piimatarwitus meie linnades on seni olnud äärmiselt wäike, ühe elaniku kohta isegi wähem kui paljudes wälismaa suurlinnades. Selline asjaolu ei ole soowimatu ainult põllumajandusele, waid ka linnaelanikkudele enestele maksab walusalt kätte. Peale üldiselt kõrge toitewäärtuse, milline piimas saawutatakse odawalt, omab piim weel erilise terwisliku tähtsuse.

Wähese piimatarwituse põhjuseks on teadmiste puudus piima toite- ja terwislikust wäärtusest, peale selle weel põhjendamatu umbusk ja hirm piima eest.

Käesolewal aastal kutsuti paljude organisatsioonide esindajate poolt ellu piimapropaganda toimkond, asukohaga põllutöökoja juures. Toimkonna korraldusel peetakse Tallinnas, 26. maist kuni 1. juunini piima nädal, mille jooksul püütakse kõigi käepärast olewate abinõudega selgitada piima tähtsust ning lewitada piimajookide walmistamise oskust. Ühtlasi kasutatakse wõimalust weel kord laiemaid hulki tutwustada piimaseaduse põhjal maksma pandud üksikute piimaliikidega.

Propagandanädala aupatrooniks on põllutööminister N. Talts, kes esineb ka asjakohase raadiokõnega. Peale selle on nähtud ette raadios loenguid arstidelt, piimanduse ja kodumajanduse eritundjailt.

Nädala kestel korraldatakse Tallinnas kolm awalikku kontsert-loengut, üks raadio-ülekandega. Loengute ja kursuste külastajatele pakutakse maitsewaid ja karastawaid jooke piimabaarist.

Et piim toiduainena on paratamata hädawajalik kaswawale noorsoole, loodetakse ka koolides enne õppeaasta lõppu weel korraldada wastawat selgitustööd.

Liiwal häwitas tuli auto.

Kolmapäewa öö kella 2.35 ajal süttis põlema Kurna wallas, Liiwa restorani ees seisew auto, mille omanikuks Tallinna 6. jaosk. kordnik Mihkel Nõmsalu, eluk. Uuel uul. 26. Auto häwines tules, kustutamine ei annud tagajärgi. Tuli tekkis ajal, kui autojuht Alfred Kuslap wiibis restorani ruumides.

Millest tuli oli saanud alguse, selle kohta polnud esialgu selgust. Sündmust asus selgitama kriminaalpolitsei.

Sõiduki wäärtus tõusis 1350 kr. peale. Kinnitatud oli auto kindlustusseltsi „Talus" 1100 krooni eest.

Mahapõlenud auto kandis numbrit A—352, firma „Oakland".

Niipalju on teada, et tuli algas juhiruumist ja lewis kiirelt kogu autole. Kuna tuli ähwardas ka restorani hoonet, kutsuti kohale Tallinna tuletõrje lendsalk, kelle kohale jõudes auto katus ja polster oli juba häwinenud.

Autost jäi järgi ainult risuhunnik. Siiski arwatakse, et mootorist wõib remonteerimisega weel saada asja. Oli õnneks, et bensiinipaak oli tühi, wastasel korral oleks plahwatus wõinud süüdata ka Liiwa restorani hoone.

Autojuht A. Kuslap oli Liiwale sõitnud öösel lõbusõitjatega.

Tallinnas pääsis laste käest tuli lahti.

Tallinnas, W. Karja uul. 2 asuwat „Potarisse" hoonet, milles asub ka Linnapank, ähwardas teisipäewa õhtupoolikul kella 4 ajal tulehädaoht, mis likwideeriti kojamehe poolt kiire tegutsemisega.

Samas majas elutsewad lapsed läksid pööningule sahwrisse otsima oma mänguasju, tõmmates walgustuseks tikust tuld. Põlewa tiku nad heitsid maha, kus praht wõttis kohe tuld ja leegid hakkasid kiirelt lewima. Kohkunud lapsed asusid ise pritskannust tuld kustutama, tõstsid kisa ja kutsusid ka kojamehe kohale. Kojamehe abil saadigi tulest jagu. Linna lendsalga kohale jõudes oldi tulest juba jagu saadud. Ainult paar-kolm minutit wiiwitust oleks wõinud aga hoone wiia suurde hädaohtu, sest pööning oli puukuure ja igasugu tuldwõtwat koli ja prahti täis. Wähemalt maja ülemised korrad oleks saanud kannatada tulest ja weest.

Kogudused jälle kõik üldkirikus.

Wiimasena astus üldkiriku liikmeks tagasi Tõstamaa ew.-lutheriusu kogudus. — Piiskop Rahamägi käis lepitamas.

Tõstamaalt tulles wõttis ew.-lutheri usu piiskop H. B. Rahamägi teisipäewa õhtul Pärnus jutule meie lehe esindaja, jutustades ajaloolisest sündmusest meie kiriku elus — wiimase wabakoguduse — Tõstamaa — liitumisest üldkirikuga.

Tõstamaa kogudus lahkus kiriku liidust 28. mail 1933. a., kui täiskogu koosolekul kand. Jaan Randeri seletuste ja korralduste järgi otsustati walida koguduse õpetajaks kõrgema usuteadusliste haridusega isik, olgu see siis konsistooriumi poolt ametisse seatud wõi mitte. Seni ajani Tõstamaa kogudus seisis siiski wäljaspool wabakogudeste liitu.

Kuna wiimasel ajal Tõstamaa wabakoguduse liikmete seas hääli kuuldawale tuli, mis nõudsid üldkirikusse tagasi astumist, otsustas piiskop Rahamägi isiklikult sõita asja koha peale lahendama. Selleks sõitis piiskop koos Pärnumaa praosti A. Grünbergiga ja Tartu Pauluse koguduse abiõpetaja J. Sömmeriga esmaspäewal autol Pärnust Tõstamaale.

Teisipäewal kell 11 oli Tõstamaa kirikus jumalateenistus, kus altarikõne pidas piiskop Rahamägi ja algliturgia ning jutluse õpetaja Sömmer. Argipäewale waatamata oli kirik kogunenud rahwast puupüsti täis, kellest piiskopi arwates osa oli isegi teiseusulisi. Kirik oli ehitud lilledega ja jumalateenistuseks trükitud laululehed. Walitses pidulik meeleolu.

Pärast jumalateenistust andis piiskop seletuse Tõstamaa koguduse seisukorrast, paludes peale jumalateenistust enda juure nõupidamisele endise ja wahepealse wabakoguduse nõukogu liikmeid. Kõik kutsutud kogunesid selle peale õpetajamajja.

Nõupidamine algas laulu ja palwega piiskopi poolt. Järgnesid seletused piiskopilt ja nõukogu liigetelt koguduse seisukorra kohta. Selgus, et koguduse liikmed on oodanud, et kand. Rander sooritaks õpetajaeksamid konsistooriumi ees, kuid Rander ei ole seda teinud. Rander ise oli Tõstamaalt enne piiskopi tulekut ära sõitnud, kuigi oleks soowitud näha ka teda nõupidamisel.

Nõupidamise tulemusena otsustati üksmeelselt astuda üldkiriku liikmeks. Ajutiseks koguduse asjade ajajaks waliti 5-liikmeline juhatus. Samuti waliti asetäitjaks õpetajaks õpet. Sömmer.

Ajutisse juhatusse waliti esimeheks Woldemar Karjel, abiks Johan Köösel, laekuriks Jakob Sutt, abiks Jüri Miido, kirjatoimetajaks õpetaja Sömmer ja abiks Juhan Anspal. Kandidaatideks neile said Jakob Sunisson, Heinrich Karjel, Jakob Tõnisson, Jüri Kirstein ja Juhan Juhkam. Walitud juhatuse liikmed on endisest kui ka wabakoguduse nõukogust.

Walitud ajutine juhatus läheb konsistooriumi kinnitamisele. Juhatus hakkab tegema ettewalmistusi koguduse täiskogu kokkukutsumiseks ja uue nõukogu walimiseks.

Piiskopil oli Tõstamaa rahwast jäänud kõigiti hea mulje. Õpetajamaja on täiesti korras, samuti on korraldatud kirik. Paistab, et ka wabakoguduse ajal aeti asju korralikult. Koguduse maad on antud rendile. Köstrit praegu ei ole, selle aset täidab organist Lüdig. Õpetaja J. Sömmer jäi piiskopist Tõstamaale maha ja alustab seal kohe tegewust. Tarwiduse järele korraldab ta tänawu seal weel leeri.

Tagasisõidul Pärnu peatus piiskop Rahamägi Audru kirikumõisas. Sealsel kogudusel seisab tulewal aastal ees kaks juubelit: õpetaja Oebiusel täitub 35 aastat kirikuõpetaja ametis olles ja Audru kirik saab 300-aastaseks. Juubelite pühitsemiseks tehakse juba praegu ettewalmistusi.

Westluse lõpul awaldas piiskop Rahamägi head meelt, et Tõstamaa koguduse tagasitulekuga üldkiriku rüppe on nüüd lõpuks lahendatud aastaid kestnud kirikutülid ja Eesti ew.-luteri usu kirik püsib jälle üle hulga aja ühtlase terwikuna.

Halliste koguduse asjad korraldamisel.

Konsistooriumi assessor Lauri sõitis kesknädalal Halliste kogudusse, et korraldada seal üldkirikusse tagasituleku puhul ajutise juhatuse walimist, kelle ülesandeks jääb koguduse täiskogu kokkukutsumine ja uue nõukogu walimine.

Balti ekspress käigus.

Esimene rong saabus täna Riiast Tallinna täpselt ja wahejuhtumisteta.

Kolmapäewa hommikul kell 8.30 saabus Riiast Tallinna esimene Tallinn—Riia—Berliini otseühenduse kiirrong — „Balti ekspress" — nagu teda meil hakatud nimetama. Rong pidas sõidul täpselt kinni sõiduplaani kellaaegadest ja kattis Riia—Tallinna wahemaa ilma wahejuhtumisteta. Riiast wäljus rong teisipäewal kell 22.45, Walgast kell 3.03 ja Tartust kell 4.18. Walga—Tartu wahel peatas rong ainult Elwas. Jõgewast peale Tallinna poole peatas rong seekord ja peatab ka edaspidi igas jaamas.

Rongi koosseisus oli 6 wagunit: pakiwagun, rahwuswaheline magamiswagun, 1 meie 2. klassi wagun ja 2 kolmanda klassi wagunit. Rong oli reisijaid täis, nende hulgas rohkesti wälismaalasi.

Hommikul Tallinna saabunud rong kannab numbrit „2". Kell 4 pealelõunal wäljuwa ekspressi number on „1". Rong nr. 1 koosseisu kuulub 5 wagunit. Peatusi see rong wahejaamades ei tee ja arendab sõidul maksimaalse kiiruse.

Pilsudski maetakse laupäewal Krakowis.

ETA. Warssawi, 14. mail. Marssal Pilsudski põrm puhkab nüüd Belvedere lossi suures saalis, mis on muudetud kabeliks. Pilsudski on riietatud marssali mundrisse. Surnulawa on kaetud purpuriga, millel on walge kotka embleem. Ühte orwa on paigutatud anum marssali südamega. Kõrwale on asetatud kadunu mõõk ja sõjaaegne leegionäri müts. Marssali käed on palweks kokku pandud ja nad hoiawad Ostradama jumalaema pilti. Surnulawa peatsisse on asetatud Poola sõjawäe kolm ajaloolist lippu leinaloori: üks neist on pärit 1831. aasta mässust, teine 1863. aastast ja kolmas 1914. aastast. Marssali soowi kohaselt ei ole asetatud pärgi. Puusärgil on ainult kimp walgeid roose tema tütrelt. Saali tagaplaanil istuwad marssali lesk ja tütred. Katafalgi ümber seisab auwalwe ohwitseridest, allohwitseridest ja sõdureist. Tänane päew on jumalagajätuks marssali põrmuga reserweeritud perekonnale, lähematele sõpradele ja sõjawäele. Kõikide wäeüksuste delgatsioonid, juhtidega eesotsas, käisid täna Belvedere lossis wiimast au awaldamas oma kõrgemale juhile.

Kõik Warssawis akrediteeritud wälisriikide sõjawäeesindajad käisid täna Poola kindralstaabis kaastundmust awaldamas.

Kogu Poolas elanikud panid toime leinameeleawaldusi. Krakowis suured rahwahulgad läksid Oleandry pawiljoni juurde, kust 6. augustil 1915 läks sõtta esimene küttide kompanii Pilsudski juhatusel.

Juutide kogukonna nõukogu otsustas ühe kuu jooksul pidada leinajumalateenistusi sünagoogides. Peale selle juudid otsustasid kirjastada Pilsudski monograafia.

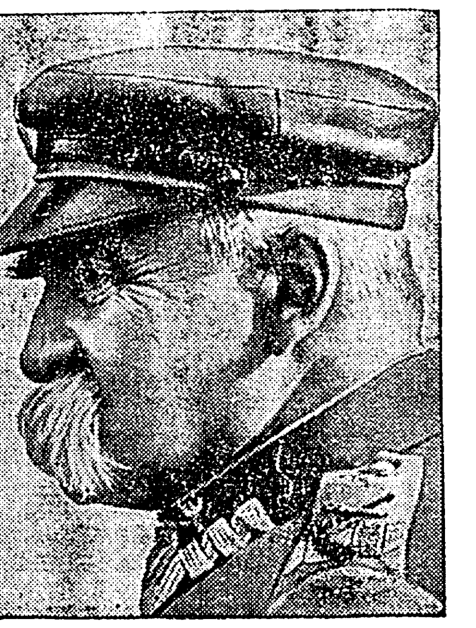

Hõbeplaatidega puusärk tammepuust.

ETA. Warssawi, 14. mail. Ametlikult ei ole weel kindlaks määratud marssal Pilsudski matusepäew. See oleneb kõigepealt puusärgi walmissaamisest. Puusärk, mis on walmistatud tammepuust, kaetakse üleni prof. Jastrzembowski kawandi järele Warssawi kunstiakadeemia õpilaste poolt walmistatud hõbeplaatidega. Puusärgi kaanesse asetatakse kristallklaasist plaat. Jaani peakiriku peakäiku, kuhu asetatakse katafalk, walgustab hiigelsuur kroonlühter, mis koosneb walgeist kotkaist. Kõik muu kirikuwalgustus kustutatakse. Peakiriku aknad kaetakse leinalooriga.

Matused laupäewal Krakowis.

ETA. Warssawi, 15. mail. Ametlikult teatatakse, et marssali põrmu ülewiimine peakirikusse leiab aset kesknädalal. Öö wastu neljapäewa ja neljapäewal rahwas defileerib puusärgist mööda, et wiimast au awaldada lahkunud marssalile. Reedel peetakse leinajumalateenistus ja samal päewal leinarong marssali põrmuga asub teele Krakowi, kus laupäewal on matused. Leinatalitus Krakowis peetakse Waweli lossi suures turniirisaales ja sellele järgneb põrmu sängitamine Poola kuningate hauda Waweli lossi kirikus.

Eesti esindus marssal Pilsudski matusele

asub täna teele.

Walitsus määras kesknädalasel koosolekul delegatsiooni, kes esindab riigiwanemat ja Eesti walitsust marssal J. Pilsudski mulda sängitamisel Warssawis. Delegatsiooni kuuluwad kaitseminister P. Lill, peastaabi ülem kindral N. Reek, kaitseliidu ülem kindral J. Roska, wälisministeeriumi direktor J. Mölder, Eesti saadik Warssawis H. Markus, kol.-ltn. R. Masing ja kol.-ltn. A. Freiberg.

Delegatsioon pidi reisi Warssawi alustama juba kesknädalal Balti ekspressiga, et jõuda Warssawi reedeks, mil Poola armee annab wiimast au marssali põrmule.

Leinajumalateenistus Tallinnas.

Laupäewal, 18. mail, marssal J. Pilsudski matusepäewal, kella 11 ajal hommikul korraldab kohalik Poola saadik leinajumalateenistuse rooma-katoliku usu kirikus Wene uul. Erilisi kutseid ei saadeta.

Samal päewal on Poola saatkond ja konsulaar-osakond suletud.

Walitsus pidas koosoleku

kesknädalal keskpäewa ajal. Päewakorras oli ainult wäiksema ulatusega jookswaid küsimusi.

Wälisminister alustab Stokholmi-lendu

kesknädalal kell 4.15 p. l. Tallinna lennuwäljalt. Wälisminister J. Seljamaaga lendab kaasa wälisministeeriumi poliitilise osakonna direktor Möllerson.

Stokholmist tagasi jõuab wälisminister laupäewal, mille järele siirdub puhkusele Tshehhoslowakkiasse, Karlsbadi.

Eesti ajakirjanikkude küllasõit Tshehhoslowakkia.

Täna õhtuse rongiga wäljuwad Tallinnast Eesti ajakirjanikud, kes on kutsutud külastusreisile Tshehhoslowakkiasse. Sõit läheb Riia ja Warssawi kaudu. Tshehhoslowakkiasse jäädakse ligi paariks nädalaks, mille wältel tutwunetakse sealse maaga ja rahwa eluga. Külaskäigust wõtawad osa „Kaja" peatoimetaja A. Tupits, „Waba Maa" peatoimetaja E. Laaman, „Päewalehe" majandusosakonna toimetaja J. Taklaja, „Rahwa Sõna" peatoimetaja E. Jonas, „Postimehe" esindaja Tiitus ja wälisministeeriumi presseameti juhataja Sammul.

Eestlastega ühel ajal on Tshehhoslowakkiasse külla kutsutud ka Läti ja Leedu ajakirjanikud.

Keskkooli lõpetajate wastuwõtt riigiwanema poolt jääb ära.

Kuna riigiwanem wiibib Poolamaal terwiseparandusel, siis jääb gümnaasiumide ja kutsekoolide lõpetajate wastuwõtt riigiwanema poolt tänawu ära.

Wapside atentaadikawatsuste juurdlus prokuratuuris.

Neil päewil anti politsei juurdlusmaterjal wapside põrandaaluse organisatsiooni kohta, mis kawatses poliitilisi atentaate, üle prokuratuurile kohtuliku eeluurimise toimetamiseks. Politseis kestis juurdlus pikemat aega, kuulati üle mitukümmend isikut.

Salakuulaja wangi.

Teisipäewal oli Tartu ringkonnakohtus arutusel järjekordne salaluure protsess. Süüpingil oli 6 isikut, keda süüdistati salakuulamises Wenemaa kasuks.

Kohus karistas 3 a. wangistusega Endel Eilseni, kes oma süü tunnistas üles. Teised 5 süüalust mõisteti kohtulikult õigeks.

E. Eilsen tegutses salakuulajana Tartus.

Tallinna turg.

Lihahinnad terwe looma wiisi. Weised: nuumatud 38—45 s., keskmised 33—38 s., lahjad 25—32 s.; wasikad: nuumatud 40—48 s., keskmised 33—40 s., lahjad 25—30 s.; lambad: nuumatud 45—50 s., keskmised ja lahjad 30—40 s., eksportlambad 78—83 s., noored sead 41—43 s., liha- ja pekisead 37—44 s., peekonsead 39—42 s. kg.

Eluskaalu hinnad maal: weised: nuumatud 26—29 s., keskmised 24—26 s., lahjad 19—22 s., wasikad, wastawalt headusele 22—40 s., lambad, siseturul 27—34 s., eksportlambad 30—35 s., sead 28—30 s. kg.

Lihahinnad wäikemüügil: weiseliha 28—60 s. wasikaliha 30—60 s., lambaliha 40—65 s., sealiha 40—55 s., soolatud seapekk 50 s., sulatatud searasw 80 s., suitsusink 100—110 s. kg. Kalkunid 125 s. kg., tapetud kanad ja kuked 120—200 s. t., tedred 150 s. t., mõtused 150 s. tükk.

Kanamunad 6—8 s. paar.

Pütiwõi 115—135 s., meiereiwõi 145—150 s., kohupiim 25 s., hapukoor 90 s., juustud 50—160 s. kg., piim 8—10 s. liiter.

Kartulid 55 s. 20-ltr. mõõt.

Wärsked räimed 8 s., kilud 12 s., kiisjad 15 s., särjed 15 s., ahwenad 25 s., latikad 25 s., haugid 35 s., kameljad 40 s., siiad 50—75 s., kohad 90 s. kg.

30 aastat Tsusima merelahingust.

Wene laewastiku staabiülem elab Eestis.

Täna möödub 30 aastat Tsusima merelahingust Wene-Jaapani sõjas, kus häwines wene Baltimere laewastik.

Selle tähtpäewa puhul on huwitaw meelde tuletada, et üks lahingu tegelasist Wene poolel — laewastiku staabiülem aseadmiral Konstantin de Claipers Collongues elab praegu Eestis. Wähesed teawad seda, et admiral, praegu 77 a. wana, peab Wirumaal Ontika mõisasüdant ja on tubli põllumees.

Collongues on prantslane, kelle üks esiwanemaid Prantsuse rewolutsiooni ajal põgenes Wenemaale. Siin astus ta merewäkke teenima ja see perekonnatraditsioon on säilinud praeguse Collongues'ini. Peterburi merikooli lõpetamise järele asus C. teenima ohwitserina wene meriwäes, tõustes kordkorralt kõrgemale. Pea wahetpidamata sõitis ta 25 a. merel, olles käinud kolm korda ümber maakera. Õnnetu Tsusima lahing tõi aga pöörde ja K. C. pidi asuma oma mõisa Ontikale, milline Collonguesíde suguwõsa käes olnud juba ligi 200 aastat. Esialgu oli mõis suurem, kuid maaseaduse alusel wõõrandati osa maid ja endine admiral peab leppima mõisa hoonete ja 50 ha maaga.

Meremehewaim ei taha Collonguesist siiski lahkuda. Igal aastal koonduwad tema algatusel 11. now. Tallinna end. Tsusima lahingu tegelased — eluga pääsenud ja Eestis elawad ohwitserid. Ühiselt tuletatakse siis meelde möödunud päewi.

Seakasvatajad!

Tallinna, Tartu ja Võhma Eksporttapamajad **ostavad** Nõukogude Vene jaoks **elussigu** tapa otstarbeks eluskaaluga 90—300 kg. ja üle. Kergematel peki paksus vähemalt 4 cm ja raskematel vähemalt 6 cm. Sead peavad olema normaalselt arenenud, täiesti terved, ilma väliste vigastusteta ja kriimustusteta.

Vastuvõtu päevad:

Tallinnas, igal kesknädalal, neljapäeval ja reedel.
Tartus, igal teisipäeval, kesknädalal ja neljapäeval.
Võhmas, igal esmaspäeval ja teisipäeval.
Viljandis, igal teisipäeval, alates kella 2-st p. l.

Seakasvatajad, saatke eksporttapamajadesse praegu ainult üle 90 kg. eluskaaluga sigu, kergemaid praegu vastu ei võeta, ka peekonit.

Eesti Peekoni Eksportühisus.

Läti pidustused.

ETA. Riia, 15. mail. Tänasteks pidustusteks saabus Riiga kümneid tuhandeid inimesi prowintsist. Teiste hulgas tulid suured tööliste delegatsioonid Kuramaalt ja Semgalist. Paljudes prowintsilinnades pidustused algasid juba eile õhtul pidulike rongikäikudega kalmistutele, kus mälestati wabadussõjas langenuid. Liibawis wõttis sellisest rongikäigust osa üle 10.000 isiku. Riia on täna täielikus piduehtes. Pidustuste tähtsamad momendid antakse edasi ringhäälingu kaudu. Linnas on üles seatud umbes 100 waljuhääldajat.

ETA. Riia, 15. mail. Tänasteks pidustusteks saabus Riiga kolm Eesti ajakirjanikku ja nimelt härrad Taklaja, Peterson ja Mänd. Leedust saabus samuti kolm ajakirjanikku.

Ilmad lähewad soojemaks.

Külma ja kõledate tuultega ilmastiku, mis walitsenud meil juba kolm nädalat, tõotab tulla nüüd pööre.

Norra merele on tekkinud madalrõhkkond, mis ajab segi seni Islandi merel walitsenud kõrgerõhkkonna mõju, mille tagajärjeks oligi kogu see külm.

Sellest wõib loota ka meile soojemaid ja sademeterikkamaid ilmu. Need ei tule aga mitte nii järsku. Oleme üle ainult sellekordse külmalaine harjast.

Wõrus oli 4 kraadi külma.

Öösel wastu kolmapäewa oli Eestis weel palju pakast. Kõige suurem oli külm Wõrus. Siin langes temperatuur 4 kraadi alla nulli. Tartus ja Wiljandimaal oli 3 kraadi külma, Tallinnas, Pärnus, Petseris ja Rakweres 2 kraadi. Ainult saartel ja rannikul ei olnud külma.

Loodetaw ilm neljapäewal, 16. mail:

Öösel keskmise kiirusega, päewal kõwenewaid edela ja lõuna tuuli. Öösel osaliselt selge ja sisemaal kohati külm. Päewal suurenew pilwitus, paiguti wihma ja temperatuur kolmapäewast wähe kõrgem.

Eestis oli kolmapäewa öösel sisemaal 0—4 kr. külma ja kolmapäewa hommikul 4—8 kr. sooja.

Walitsuse propagandajuht Saaremaal.

Teisipäewal külastas Kuressaart wabariigi walitsuse propagandajuht H. Oidermaa, kes sel puhul maawalitsuse esimehe juurde kogunenud kohalike omawalitsuste juhtiwaid isikuid, ajakirjanikke ja muid awalikuelu tegelasi tutwustas meie rahwusliku ja riikliku ülesehitustöö suuna ning teedega. Hra Oidermaa seletusi kuulati suure huwi ja tähelepanuga ning awaldati täit tunnustust walitsuse tegewusele Eesti elu terwendamise ja edasiwiimise alal.

Eksportlammaste hind 78—83 senti kilo.

Kesknädalal, 15. mail noteeriti eksporditawa wärske lambaliha hinnaks headuse järele Tallinnas, tapamajades 78—83 senti kilo kohta.

Eluskaalu hinnaks headuse järel: franko saatejaam noteeriti 30—35 senti kg kohta.

Wiljaseemne puhtimisega tuleb rutata.

Ülikooli entomoloogia- ja taimehaiguste katsejaamade taimekaitseteade.

Ilmastu olude tõttu on teraviljade külwid kõikjal wiibinud. Lähemal ajal tuleb nendega siiski alata, sest muidu wõiwad külwid hilineda. Sellepärast tuleb kiirustada külwiseemne puhtimisega (peitsimisega), kus seda seni weel pole tehtud.

Puhtimine ergutab ja kiirendab seemne idanemist ning ühtlasi häwitab nõgipead ja teised seemnega edasikantawad haigused. Puhtimise kulud on wõrreldes mitmekesise kasuga wäga wäiksed. Kõige parem ergutaw mõju idanemisele on Germisanil, mida wõib saada kõigist taimekaitsewahendite müügikohtadest. Puhtida tuleb nisu ja odra seeme. Kaera seemet tuleb puhtida siis, kui eelmisel aastal esines rohkesti nõgipäid

Liigutaw emadepäewa aktus Wiljandis.

Wiljandis kujunes emadepäewa pühitsemine sama elewusrikkaks, kui igal pool.

Linn oli enese pannud üleni lipuehtesse ja hommikul äratati magajad mänguga kirikutornidest. Päewa jooksul oli korraldatud riba pidulikke aktusi, neist kaks suuremat haridusseltsi saalis.

Esimesel aktusel kõneles õpetaja J. Lattik. Omas poolõnes otsis õpetaja Lattik wastust küsimusele: kas emadepäew jääb püsima? ja jõudis jaatawale otsusele.

Esimesele aktusele järgnes poole tunni pärast teine, kuhu oli palutud kõnelema peaministri asetäitja abikaasa, proua Linda Eenpalu. Aktusel wiibisid linnapea hra Maramaa, maawalitsuse esimees hra Lauri, kolonel Raud abikaasaga ja teised tähtsamad Wiljandi tegelased. Aktuse awasõna järele, mille ütles emadepäewa komitee esimees hra Runbel, lauldi ühiselt kaitseliidu Sakalamaa malewa orkestri saatel „Ema süda" ja naiskodukaitse Wiljandi jaoskonna naiskoor esitas päewakohaseid sauke.

Järgnes pr. Eenpalu kõne. Kõneleja tõi liigutawate ja lepitawate sõnadega esile selle suure waewa ja armastuse, mis tunneb ema, kaswatades oma last. Ema õpetused on lapsele tocks tema pärastisel eluteel. Ema on oma kodu hingestaja ja hoidja.

Lõpuks tähendas kõneleja, et emadepäew olgu ka enesearwustamise päew. Peame mõtlema tagasi ja kuulatama selle juures oma südame häält ning käima selle järele. Ema õnnistus on saatnud rahwast tema saatuse teel, laste õnnistus ütelgu oma emadele, et nad töötawad käia nende jälgedes.

Selle liigutawa kõne kestel nuttis rahwas saalis, püüdmata warjata oma pisaraid. Proua Eenpalule annetati kimp roose.

Esitati weel mõned munsikalised ettekanded kaitseliidu malewa orkestrilt ja solistidelt ning lahkuti hümniga.

Pildil: waade Wiljandi haridusseltsi täislii lutud saali emadepäewa aktuse ajal. — Parem al: pr. Eenpalu pidamas aktusekõnet.

Kuidas Eesti sai „Suure Tõllu".

Selle eest wõlgneme tänu neil päewil Ameerikas surnud kapten Juhnewitshile.

Nii kui eelmises lehes teatasime, suri Ameerikas 5. mail kapten Juhnewitsh.

Stanislaus Juhnewitsh oli Tallinnas elutsewa leedu päritoluga, kuid eesti waimuga raudteeametniku poeg. Ta õppis meremeheks, esiteks Paldiski, siis Riia merekoolis, sõitis merd, oli Balti päästeseltsis kapteniks aurik „Neptunil", kuni maailmasõja puhkedes mobiliseeriti sõjawäkke. Lõpetas siis admiraliteedi lipnikkude kooli ja hiljem ohwitseride lahingukooli ning asus teenima merewäkke, kus sai warsti kaitselaewastikku wõetud endise jäälõhkuja „Mihail Feodorowitshi" komandöriks, mis pärast revolutsiooni ristiti „Wolõnetsiks", siis soomlaste poolt „Wäinämöiseks" ja hiljem juba „Suureks Tõlluks". Et see laew Eesti riigi omanduseks sai, selles on suured teened kadunud S. Juhnewitshil. Tema koos paari teise juhtkonda kuuluwa eestlasega tõi laewa enne Eesti iseseiswuse kuulutamist Tallinna.

Kui hiljem wenelastega rahuleping sõlmiti ja üheks tingimuseks oli, et Eesti riigile jäälwad kõik need laewad, mis 23. weebruaril 1918. olid Tallinna sadamas, siis sai see ülestoomine omale ka juriidilise aluse, ehkki laew mitmesugustel põhjustel oli juba läinud soomlaste kätte ja töötas seal „Wäinämöise" nime all. Olgu allpool toodud üks episood kadunu elust, tema wenna Konstantini jutustuse järele, kes teenib Tallinnas Balti päästeseltsis.

Kui sakslased Eesti okupeerisid, siis „Wolõnets" seisis weel Tallinna sadamas. Laewa tuli waatama ka prints Heinrich, kes kandis admirali mundrit. Ta tegi Juhnewitshile ettepaneku, laewale tõmmata üles Saksa lipp, lubades selle eest Juhnewitshile tasuks aukõrgenduse, raudristi ordeni ja 12 miljonit riigimarka. Selle peale wastanud S. Juhnewitsh: „Mina olen ütlemiste järwe weega ristitud, mina sellega hakkama ei saa." S. Juhnewitshile annetati Eesti riigi poolt wabadusrist. Samuti sai ta ka Soomelt aumärke. Kui ta elu hiljem Soomes kibedaks läks ja ta naisevend, kes Ameerikas elas, teda Floriidasse elama kutsus, siis wõttis ta kutse wastu. Seal lõpetasid ta kaks poega ülikooli. Ise ta oli ülikooli raamatukoguhoidjaks. Suri Juhnewitsh 52 a. wanuselt.

Uudiseid fiseriigist.

Saaremaalt.

Kalurite huwiring Pärnu. Saaremaa kalanduse ühing korraldab 24. mai hommikul huwireisi aurik „Greneniga" Roomassaarest Pärnu, kus kawatsetakse tutwuda wõrgukudumise wabrikutega, jääkeldritega, paadimootorite tehasega, Pärnu kalanduse kooliga, kalurite organisatsioonide tegewusega ja muude kalurite elualwadustega. Külastatakse ka samal ajal Pärnus korraldatawat kalanädalat ja 25. sõp. õhtul kalurite karnewali Pärnu jõel. Tagasisõit oleks 25. sõp. hilisõhtul, Kuressaare saabumine 26. sõp. hommikul. Sõidukulud edasi-tagasi 3 krooni isikult. Huwisõidust osawõtjaile ühine õõmaja Pärnus tasuta.

Üle 500 osawõtja kaitseliidupäewale. Tallinna kaitseliidupäewale sõiduks on senini Saaremaalt end üles andnud umbes 200 kaitseliitlast, 160 naiskodukaitsjat, 130 kodutütart ja 70 noorkotkast. Malewa juhatuses on praegu selgitamisel odawamate sõiduwõimaluste muretsemine. Tallinna wõistlustele saadetawate meeskondade wäljasõitmiseks korraldab malewa staap 2. juunil Kuressaares kaitseliitlastele kergejõustiku ja sõjalise iseloomuga wõistlused.

Apteek Mustjala alewikku. Mandrilt pärit. olewale Rudolf Lepikule on antud luba apteegi awamiseks Mustjala alewikus.

Moodustati Eesti lipu aktsioontoimkond. Maawalitsuses peeti organisatsioonide esindajate koosolek, kus moodustati Eesti lipu Saaremaa aktsioontoimkond. Toimkond otsustas organiseerida waldades usaldusmeeste wõrgu ja teha selgitustööd, et eelolewal wõidupühal igas külas lehwiks wähemalt üks riigilipp. Toimkonna esimeheks on H. Oktstalwel, abiesimeheks kol. O. Särew, sekretäriks A. Kaal, abisekretäriks A. Kallus.

Suurejooneliseb pidustused emade auks. Emadepäew kujunes Saaremaal suurejooneliseks tööks eesti ema austamise ja rahwusliku ning riikliku propaganda päewaks. Kõigis koolis ja seltsimajades korraldati päewakohaseid aktusi ja muid ettekandeid, kirikuis kriipsutasid õpetajad alla emade ennastohwerdawat tööd, emasid chiti kewadlillede ja emadepäewa märgiga ning korraldati mõnel pool kooswiibimisi lasterikkamate emade auks. Nagu selgub kohtadelt saabunud andmeist, on kõik need toimepanekud läinud wäga hästi korda ja osawõtt on igal pool olnud rohkearwuline.

Kuressaares korraldati kontsert-aktus Saaremaa ühisgümnaasiumi saalis, mis on suurimaks saaliks Kuressaares. Siiski kippus ruum siin kitsaks jääma. Erilist huwi äratasid wäikeste laste emadele pühendatud ettekanded, mida saatsid alalised kiiduwaldused. Aktus kestis üle kahe tunni.

Sõõlmad teewad põllumeestele muret. Wiimased sõõlmad on weelgi märgatawalt rikkunud talwetwilja orast, mille seisukord juba enne gi oli alla keskmise. Suurem on kahju nisupõldudel, kuid ka rukkiorase kasw on külm seisma pannud. Eriti aga on kannatanud ristikhein, mis wäga tundeline sõõlmu mõjudele. Aedades ei paku wiisapuude pungad kuigi rõõmustawat pilti. Paiguti on külm teinud nad mustaks. Loodetakse siiski, et sõõlmade ärajäämine, ilmade soosemaks muutumine ja wihm, kui need peatselt saabuksid, wõiksid seisukorda weel märksa parandada.

Peru hobune põhjustas raske wigastuse. Maahaiglasse toodi laupäewal raske wigastusega Maria Karlson, 34 a. wana, pärit Kaarma-Suurwallast Jrase külast. Kojusõidul linnast tulnud Karlsonile wastu jalgrattur, kellest hobune kohkunud ja peruks muutunud, tõmmates teda ohjapidi taliseotaba püüdwa naise wankrilt maha. Kukkumisel murdus Karlsonil paremа käewarre luu ja ta sai kehale kriimustusi.

Saaremaa maanaistepäew 30. mail. Taewaminemispühal, 30. mail, korraldatakse Kihelkonnal ülemaakondlik maanaiste päew, kuhu saabub kõnelejaid ka Tallinnast. Warem oli kawatsetud tähendatud päewal pidada Karja kodumajanduskooli juures Saaremaa maanoorte kongress. Kuna aga maanaistepäewale muul ajal ei ole wõimalik saada wäliskõnelejaid ja kahe seesuguse toimepaneku korraldamine ühel ajal ei ole sobiw, otsustas Saaremaa maanoorteringide ühenduse juhatus maanoorte kongressi pidamise edasi lükata.

Okaspuude seemneid metsaühingute liikmeile. Saaremaa metsaühingu kaudu on wõimalik saada okaspuude seemneid muuks otstarbeks kõlbmata maade metsandamiseks. Seemneid on wõimalik saada kõigil metsaühingu liikmeil. Metsaühingu liikmeks wõib astuda iga maapidaja.

Era-traktorijaamade pidajate nõupidamisel, mis oli maakonsulent A. Kaalu juures, määrati kindlaks ühised sõidukulude normid ja wahetati mõtteid tööpõrkondade üle, mille kohta juba lepingud sõlmitud. Sõidukulusid otsustati wõtta: edasi-tagasi kilomeeter 50 senti ja jooksew kilomeeter 80 senti. Miime töö korral ühes põrkonnas jaotatakse sõidukulud, mida töödе järjekorra kindlaksmääramisel tuleks arwestada, 1 kohe kokku sõidukulusid.

Järwamaalt.

Wodja põllutöökooli lõpetasid Järwamaalt: Ralf Raamot Esnast, Eduard Milfeldt Liigwallast, Martin Wender Annast, Julius Sokk Kapust, Alfel Aan Esnast, Oswald Jürgenthal Liigwallast, Johannes Kuuffler Allikult, Feliks Arokjaar Mäost, Ralf Kriwain Mäost, Helmi Tammekand Einmanist, Hildegard Stirmann Esnast, Elsa Wellesoo Wäinjärwelt, Melanie Wene Särewerest ja Weera Wanker Kirnast; Tartumaalt: Paul Tosz; Wiljandimaalt: Dimitri Kampus ja Sergei Laredei, Wõrumaalt: Paul Tuur ning Saaremaalt: Elsa Keskülа.

Peale kooli lõpetamist sirdus osa õpilasi kodutaludesse ja teine osa läks teenima wõõrastesse majapidamistesse. Wodja põllutöökool walmistab ette õpetatud põllumehi-tööjuhatajaid. Sel kewadel oli nõudmine kooli lõpetanute tööjuhatajate järele sellewõrra elaw, et ei suudetud rahuldada kõiki soowe.

Paide jaamalõlem Jaak Lugus pensionile. 16. mail läheb pensionile kauaaegne Paide raudteejaama ülem Jaak Lugus, kes teeninud raudteel 36 aastat. J. Lugus oli omal ajal ka agaraks seltskonnategelaseks ja sai 1905. a. wene karistusseadkade käest eesti rahwuslasena kannatada.

Wõimas wabaduspark Müllslerisse. Eelolewal laupäewal ja pühapäewal istutatakse Järwamaa wabastamise mälestuseks 1934. a. juwel Müüslerisse püstitatud wabadusõja mälestusmonumendi platsile seltskonna, koolide ja Järwa metsaühingu poolt ühiselt park, kuhu kuulub 1593 kuuske, 17 tamme, 28 pärna ja 10 leinakaske, kokku 1648 puud. Pühapäewal peetakse mälestussamba jalal pargi istutamise aktust, kus kõneleb ka Müüsleri lahingu juht, Järwamaa kaitsepataljoni wabadussõjaaegne ülem, kol.-ltn. K. Kanep, praegune Toompea lossi komandant, kes sõidab selleks Järwamaale.

Paide algkool suleti linnaarsti korraldusel kuni 24. maini koolis ettetulnud rohkearwulise tsetritaudi tõttu.

Noorkotkaste Järwa malewa pidustused maakondlikus ulatawuses tulewad Paides 2. juunil. Pidustustele oodatakse peawanemat, kindral J. Laidoneri. Sündmusest wõtab osa üle 500 noorkotka ja kodutütre.

Nõmkülas plahwatas talumehel lubjaämber. Koigi asunduses, Nõmküla wallas oli taluperemees Jüri Kats, 60 a. wana, lupjamas oma elanu alusmüüri. Paraja lubjawedeliku saamiseks wõtnud ta tarwilise osa kustutamata lupja ja kallanud sinna tilkhaawal wett peale. Kui oli juba tekkinud paras lubjapuder, kallas ta korraga sinna weel lisaks lahmaku wett. Nüüd käis kõwa plahwatus ning lubjawedelik paiskus puude ladwuni. Osa põletawat wedelikku sattus aga mehele näkku, tekitades wigastusi.

Järwamaal 423 uudismaa harijat. Järwamaal on sisse antud 423 uudismaa harimise teadaannet wastawa riikliku preemia saamiseks. Kõige enam on uudismaa harijaid Liigwallas — 53, Wäinjärwes 42, Allikul 41, Särewères 40, Wäätsal 35, Mäos 28, Albus 26, Esnas 22, Kirnas 21, Amblas 20, Nõmkülas 19, Lehtses 15, Koigis 14, Kuksemal 13, Einmannis 12, Annas 10, Wõhmutal 7, Kärus 3 ja Kapus ning Wahastus kummaski 1.

Loomatoibust puudus. Põhja-Järwamaal kuulub mitmelt poolt kurtmist loomatoidu puuduse üle. Paljudel taludel on loomatoit wiimseni otsas, mispärast lasti loomad juba wälja, kus need ahnelt sõid wana kulu.

Kartulid kuhjades mädanenud. Mööbunud lumewaene ja pakane talw on paljudes kohtades teinud häwitustööd kartulikuhilates, mille lagajärjel kartulid kiputwad nüüd mädanema. Mõnel talupidajal on kuni kolmandik kuhilate sisust hääbunud.

Külm takistab põllu- ja aiatööd. Külmade ilmade tõttu wenitwad põllutööd pikale, kuna maapidajad wiiwitawad külwitöödega, oodates soojemaid ilmu. Kohati on küll küllitud kaera, otra ja isegi suinisu, kuid kestwad öökülmad on teinud orastele tundutwat kahju. Nii on öötülmad rikkunud ka Jäneda mõisa suwinisu põllu, mis külwati juba aprilli lõpul.

Noorte-päew Nõmküla-Koigis. ÜENÜ Nõmküla-Koigi osakonna eestwõttel korraldatakse 16. juunil s. a. Nõmküla-Koigis „Põhja-Järwamaa noorte-päew". Päewa kawas on ettekandeid laulukooridelt, puhkpilliorkestritelt, rahwustantsu rühmadelt, wõimlemisrühmadelt jne. Samal päewal toimub ka osakonna 15pu õnnistamine ja üleandmine osakonnale ÜENÜ kesksjuhatuse poolt.

Noore hobuse lõhkumise tagajärjel sai raskesti wigastada Nõmküla Koigi as. elutsj. Oskar Wullmann. Arsti ütelusе järele tuleb O. W. pikemat aega wiibida rawimisel.

Tuleb Järwa maakondlik põllumajanduse näitus Paides.

Pühapäewal peeti Paides Järwamaa põllumeeste seltsi peakoosolekut.

Kandwamaks arutusaineks oli koosolekul eelolewal juwel Paides maakondliku põllumajanduse näituse korraldamise küsimus ja maaharkimise tähtsus seltsile. Peakoosolek otsustas ühel häälel, et selts paneks augustikuul toime näituse Paides, kusjuures näituse läbiwiimine jäeti juhatuse hooleks.

Seoses maaomawalitsuste ümberkorraldamisega maaomawalitsuste reformi läbiwiimisel, soowib Järwamaa põllumeeste selts jaada põllutööministeeriumilt oma waldusse Wodja mõisa koos põllutöökooliga. Wodja mõis on praegu rendilepingu alusel ministeeriumiga Järwa ajutise maawalitsuse käes. Mainitud majapidamise oma kätte wõimiseks on põllutööministeeriumile antud sisse wastaw awaldus ja seltsi juhatusel on olnud läbirääkimisi põllutööministriga, kes mõni aeg tagasi wõttis ministeeriumis wastu seltsi juhatuse, kes käis seal seda asja ajamas.

Peakoosolek kiitis juhatuse poolt seni sel alal astutud sammud heaks ja wõtkis wastu otsuse, et selts jatkaks pingutusi Wodja mõisa ja põllutöökooli seltsi waldusse saamiseks.

Seltsi 1934. a. kassaaruanne 1863,82 kr. suuruses kinnitati, samuti 1935. a. eelarwe 2700 kr. suuruses.

Juhatusse waliti J. Eilart, O. Wiirsoo, R. Leben, G. Adamson ja J. Linnas ning juhatuse asemeiks F. Asper Esnast, J. Madisson Wäätsalt ja O. Reinart Mäost.

Wiljandimaalt.

Holstres põles saewesti. Laupäewa, 11. sõp. warahommikul umbes kell 3 pääsis tuli lahti Holstre wallas Holstre asunduses Ado Warese saewestis. Tules sai kannatada saewesti omaniku aurukatel ja seimer, wiimane häwines täielikult. Omanik hindab kahju 2600 kroonile. Nii saewesti kui masinad olid tule wastu kindlustamata. Tuli lustutati poolteise tunni pärast.

Onnetus tekkis tulega hooletult ümberkäimisest.

Kaks wargust. Holstre wallas „Luiga" talus elutj. Ella Kopp teatas kriminalpolitseile, et temal on 11. sõp. ära warastatud Wiljandi põllum. seltsi leiwapoodi hoiuse antud pakk, milles olnud paar kingi, kleit ja pesukraami 19 kr. kogumäärtuses.

Wiljandis Supeluse uul. 3 elutsew Oswald Laksberg awaldas, et temal on Meeme uul. 8 maja koridorist warnalt ära warastatud triikjärk, mille määrtus 3,60 kr.

Uusnas uus wallasekretär. Teatawasti siseministeerium jättis ametisse kinnitamata Uusna wallawolikogu poolt 1. märtsil s. a. wallasekretäriks walitud Margareta Tomsoni. Paari päewa eest olid uued walimised, kus esines 5 kandidaati. Neist walis wallawolikogu meeks wallasekretäriks Samuel Kiudorf'i 20 a. wana, kes omab wallasekretäri kutse. K. on pärit Räpinast, töötas seni Ulila wallasekretäri abina.

Warastatud jalgratta rännakud. 1933. a. warastati Wana-Wõidu wallas elutsewal August Mihkelsonil jalgratas 70 kr. wäärtuses. Neil päewil Wiljandi kriminaalpolitsei tabas linnas tuntud wargapoisi August Saare, kes tunnistas üles, et ta on warastanud Mihkelsoni jalgratta. Müünud selle Taewere wallas elutsewale Jüri Adelsonile. Wiimane oli jalgratta omakord müünud edasi Eduard Johansonile, kellelt see saadi kätte ja anti omanikule wälja.

Tarwastusse maatulunduskonsulent. Põllutöökoja poolt määrati maatulunduskonsulendiks Tarwastu jaoskonda agr. J. Taabler, arwates 1. maist s. a. Konsulendi büroopäew on iga reede Tarwastu piimaühingu ruumides. Lähemal ajal asub konsulent elama Mustla alewisse.

Tartumaalt.

Wõnnu kiriku ja langenute aulamba ümbruse korraldamine. Tallinna Kadrioru lossi aednik J. Rütel walmistas mõõdunud aastal Wõnnu kiriku ümbruse korraldamise kawa, mille teostamine ja täitmine koha peal 11. mail s. a. teostus. Aeja-tundjana aitas kaasa ja juhatas tööd Kastre abimetsa ülem Th. Pöör. Istutati wastawa kawa kohaselt 17 suurt Uusat tamme, neist 10 tamme linkis kogudusele kauaaegne wana kirikuwõõrmünder P. Goldberg. Suurem osa puutaimi ja ilupuu põõsaid osteti ülikooli õppemetskonnast. Suureks abiks olid tegeliku töö läbiwiimisel Wõnnu algkooli täiendusklassi õpilased õpet. pr. Alma Tenno juhtimisel.

Awinurme wallawolikogu kutsutakse korrale. Awinurme wallawolikogus on kolmel korral teedejaotuse kawa arutusel olnud, kuid seni pole wolikogu poolt seda wastu wõetud. Tartu aj. maawalitsuse koosolekul oli tähendatud küsimus arutusel, kus otsustati wallawolikogule ülesandeks teha teedejaotus 25. maiks läbi wiia. Ei peaks see tähtajaks sündima, siis wõtab maawalitsus kohtulikule wastutusele kas terwe wolikogu wõi need wolinikud, kelledest tingituna pole saadud kawa wastu wõtta.

Pärnumaalt.

Õnnetus töölisega Lawassaares. Töölise Grigori Ratistega juhtus Lawassaare turbatööstuses õnnetus. Mootori hooratast ringi ajades ta kukkus põlwili ja murdis kedreluu. Wigastatu toimetati rawimisele Pärnu haiglasse.

Räime hind Pärnus langeb. Hea saagi tagajärjel langeb räimekalade hind Pärnus järjest. Kui mõõdunud nädalal makseti pangest weel üks kroon, langes hind esmaspäewal juba 50 sendile. Hinna langust oodatakse räimesaagi suurenedes weel edaspidigi.

Kalatoitude valmistamise kursusi kalanädala puhul. Kalanädala puhul korraldatakse Pärnus mitmel pool kalasõõlide walmistamise kursusi. Juhatajaks lektoriks neile kursustele on palutud maanaiste kesksellsi instruktor prl. A. Reindorf.

Kalurselts „Rahta" laiendab tegewust. Pärnu kalurite selts „Rahta" peakoosolekut peeti mõõdunud pühapäewal. Tähtsamaks päewakorra punktiks oli seltsi kalaäri laiendamiseks 500 krooni suuruse laenu tegemine, milleks peakoosolek andis loa. Koosolekul selgus, et Pärnu kalanädalast wõtawad osa „Rahta" liikmed wiimseni, annetades iga üks selleks 160 sendi wäärtuses kalu.

Petserimaalt.

Warastatud raha laudasõnnikus. Petseri wallas Mõlnikowo külas elutj. Tamara Krõstowskilt warastati lukustatud aidast mitmesugust riidekraami 150 kr. wäärtuses. Waras, kelleks osutus Nagosina walla elanik Natalie Sumalew, tabati juba järgnewal päewal. Kraami oli see suutnud realiseerida ning saadud raha peitnud laudasõnnikusse.

Petseripäew raadios. 26. sõp. peetakse raadios Petseri päewa. Sel puhul antakse edasi jumalateenistused kloostri kirikutest, kloostrikellade helin, Eesti ja Wene haridusseltside laulukooride ettekanded, setu rahwakooride laulud ja samal päewal peetawa noortepäewa pidustused. Petseri ajaloolisest tähtsusest ja omapärast kõnelewad maawal. eelmees Mäeloog ja linnapea Ruusmaa.

Metsapäew Petseris. 13. sõp. peeti Petseris metsapäewa. Metsaasjanduse tähtsusest ning arengust kõneles metsaleadlane Westerin. Noorkotkaste kaasabil istutati puid.

Harjumaalt.

Sarlakid Rapla ümbruses püsiwad. Mööbunud nädala jooksul registreeriti külgehakkawaid haigusi Harjumaal 7 juhtumil, nimelt sarlakeid 2 juhtumil Rapla wallas, leetreid 1 juhtumil Paldiskis, kopsutiifikust 3 ja suguhaigust 1 juhtumil.

Wiimaste nädalate jooksul on sarlaki haigust Raplas korduwalt ilmsiks tulnud, mis näitab, et see tõbi pealt üsna wiisa on lahkuma.

Kuusalu sai uue konsulendi. Põllutööloja poolt uueks Kuusalu jaosk. maatulunduse konsulendiks määratud G. Wähi jõudis oma seniselt ametkohalt laupäewal Tallinna ning asub 15. maist oma ametikohuste täitmisele Kuusalus. Uue konsulendi wastuwõtu päewadeks Kuusalu alewikus on neljapäewad.

Jõelehtmes waliti kerimismeister. Jõelehtme maanaiste selts korraldas emadepäewa puhul Jõelehtme koolimajas peoõhtu segaeeskawaga, kus kohalike tegelaste poolt ette kanti päewakohane näidend „Ema".

Peokawas oli muuseas ka kerimisewõistlus, milleks rohkel arwul osa wõeti. Esimese auhinna osalejeks tunnistati neiu E. Jussi Parasmäelt, kes maatulunduse konsulendi J. Ütno poolt piduliku tseremooniaga kroniiti Harjumaa kerimismeistriks.

Harjumaal 1085 uudismaa harijat. Põllutöökojale on Harjumaalt seni üles annud 1085 uudismaa harijat, kes kõik soowiwad oma töö eest riiklikku preemiat. Enamikul ülesantutest on kawatsusel 2—3 ha uudismaad üles harida, kuid leidub ka sellaseid uudismaa harijaid, kes tahawad käe külge panna 10 ja rohkema arwu ha-dele. Seega oleks lähematel aastatel Harjumaal umbes 3000—4000 ha uut kultuurmaad juurde tulemas.

Ülesandmist uudismaade harimiseks on tulnud Harjumaalt kõigist mandri waldadest, kõige rohkem aga Rapla wallast, kus leidub üle 90 uudismaa harija. Ülesandjate seast puuduwad waid mõned saartewallad, kus põllumajapidamist peaaegu üldse ei ole.

Praegu käiwad maatulunduse konsulendid uudismaade harimise tööde teostamist kohtadel järele waatamas. Kuna Harjumaal on maatulunduse konsulente waid 5, siis tuleb igal konsulendil umbes 200 majapidamist järele waadata.

Salapiirituseladu põllul Pärnumaal.

Sõl wastu teisipäewa märkas piiriwalwur Pärnumaal, Liu maanina juures, Liu küla lähedal põllul nelja meest, kes kaewasid maa seest parajasti piirituseanõusid wälja. Piiriwalwuri lähenemisel jäisid mehed töö katki ja põgenesid. Kuigi piiriwalwur põgenikke tulistas, läks neil korda pimeduses kaduda. On teadmata, kas mõni salawedajaist põgenemisel ka kuulidest haawata sai.

Piiriwalwur leidis salawedajate peidukohast seitse 10-liitrilist plekknõu piirituseга. Salawedajate isikuid asuti selgitama.

Tallinna tuli 3 Rootsi päästelaewa.

Tallinna tuli kolm Rootsi päästelaewa: „Fritjof", „Harald" ja „Berger". Esimene on mootor- teised wedurlaewad. Rootsi päästelaewad on warustatud tehniliste abinõudega, mis wõimaldawad säärastel suurtel sügawustel töötamist nagu see meie päästelaewadel pole wõimalik.

Algab purjespordi hooaeg.

Tallinnas awab esimesena purjespordi hooaja Eestimaa merijahtklubi eelolewal pühapäewal, 19. mail traditsioonilise lipu wardasse tõstmise tseremoniiga.

Põllutööriistadest puudus.

Ärimeeste ringkonnist kuulub, et põllutööriistade järele on tänawu erakorraliselt elaw nõudmine. Põllumehed ostawad põllutööriistu mitu korda suuremal arwul kui mõni aasta tagasi. Selle tagajärjel on tekkinud nähe, et paljudest põllutööriistadest on puudus. Nii näiteks ei ole wajalisel määral saada seemendamise atru ja kultiwaatoreid. Neid riistu walmistab üks tehas Tallinnas, kes töötab praegu kahe wahetusega, kuid ei suuda tellimisi siiski õigel ajal rahuldada. Wäliskaalt on sisse lastud tänawu ainult 50 wene kultiwaatorit. Atru ei ole mõne aasta kestel sisse toodud.

Ärimeeste ringkonnis arwatakse, et kui kodumaa tööstus ei suuda nõudmisi rahuldada, siis peaks lastama wäliskaalt põllutööriistu sisse tnua, sest ega maa harimisega ja wilja seemendamisega ei saa wiiwitada. Majandusministeerium peaks kindlasti hoolitsema, et kodumaa turg hädawajaliste kaupadega järjekindlalt oleks warustatud.

Mürgiste taimekaitsewahenditega tolmutamine ja pritsimine.

ülikooli entomoloogia- ja taimehaiguste kaitsejaamade taimekaitseteade.

Mürgiste taimekaitsewahenditega tolmutamine wõi pritsimine on lubatud järgmistel taimedel ja ainult järgmistel tingimustel:

1) taimedel, mida kasutatakse haljaswäeti-seks, igal ajal;

2) wiljapuudel ja marjapõõsastel enne ja pärast õitsemist ning pärast saagi korjamist; pritsimine ja tolmutamine on keelatud 3 nädala jooksul enne saagi koristamist ja õitsemise ajal;

3) ilupuudel ja põõsastel kogu aasta, wälja arwatud õitsemise aeg;

4) kartulil ja mõdarõikal, kui nende pealseid loomadele söödaks ei tarwitata, kogu kaswuajal;

5) peedil, naeril, kaalikal, kurgil, sibulal, hernel, oal, kõrwitsal, siguril ja linal kogu kaswuajal, wälja arwatud 4 wiimast nädalat enne saagi koristamist wõi loomadele sõõtmist;

6) kapsastel pea loomiseni;

7) humalal õitsemiseni;

8) kõrswiljal õitsemiseni;

9) haljassöödaks tarwitatawal kõrswiljal tuleb pritsimine wõi tolmutamine lõpetada 4 nädalat enne loomadele sõõtmist wõi koristamist.

Kõigil ülejäänud juhtudel ja ainetamata kultuurtaimedel, nagu salatil, spinatil, rabarbril, redisel, porgandil, peterselli, selleril, sparglil jne., on mürgiste taimekaitsewahenditega pritsimine ja tolmutamine kõwasti keelatud. Nende taimede pritsimiseks tuleb tarwitada püreetriima („Chrysantol") ja tolmutamiseks püreetritolmu („Dusturan"), mis on inimesele ja koduloomadele kahjutud.

Wiimaste sojade ilmadega on Põhja-Eestis õunapuude pungad lahti läinud, s. o. lehekimbukesed pungadest ilmunud. Sellepärast tuleb seal õunapuude pritsimine lõpetada.

Tina hind tõusnud.

Ristna kilo 135 senti.

Linahindade wiimasel noteerimisel Tallinna börsikomitees määrati ristna linade kõrgemaks hinnaks 135 senti kilo Wõru- ja Petserimaal ning 133 senti muiаl Eestis. Eelmise noteeringuga wõrreldes on hind tõusnud 5 senti kilolt.

Sadas lund.

Tallinna ja ta ümbruse elanikke üllatas teisipäewa hommikul lumi, mis kattis maad ja katuseid. Lumekord polnud paks ja sulas hommikuses päikesepaistes kiiresti. Nõmmel wõis siiski õige lumesaju jälgi näha weel kella 9 ajal.

Saaremaal on wiimastel päewadel temperatuur langenud mitu kraadi alla nulli. Esmaspäewa hommikul sadas paiguti koguni lund. Waiwere juures tuli maha umbes 5 sm. paksune kord lume ja rahe segu, mis päikese paistel kohe jälle sulas.

Ka Lätis sadas lund.

Riia lehed teatawad, et ööl wastu esmaspäewa temperatuur Lätis langes paljudes kohtades 0 kraadile ja sadas lund, kohati kuni 2 sentimeetrit. Silupes oli lumekate koguni 5 sentimeetrit paks. Esmaspäewa hommikul sadas lund ka Riia ümbruses, kuid sulas ruttu ära.

Lelle
ära sõitnud 1—2 kuuks,
Dr. A. Virén
loomaarst.

Puusärke alati saadaval
Orisaares **A. Tilling'i** juures
ja
Tõnija külas **A. Väli** juures.
Hinnad odavad.

A.-S. „Ühiselu" trükk, Tallinnas.